

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROLE POLICENÍ PREVENCE V PŘEDCHÁZENÍ
PODVODŮ PÁCHANÝCH NA SENIORECH**

Autor práce: Daniel Mikula, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Daniel Mikula, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Píbram

Název bakalářské práce: Role policejní prevence v předcházení podvodů páchaných na seniorech

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Role of Police Prevention in Preventing Fraud Committed Against Seniors

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. Zuzana Kociková, MBA, LL.M.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2025

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je identifikovat nejčastější podvodné praktiky zaměřené na seniory, vyhodnotit současné preventivní postupy Policie ČR a pomocí kvantitativního průzkumu zjistit úroveň povědomí veřejnosti o rizicích a možnostech ochrany seniorů.

Student: Daniel Mikula, DiS.	10.12.2025 datum	Mikula podpis
Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Kociková, MBA, LL.M.	10.12.2025 datum	Kociková podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	5.1.2026 datum	Svatoš podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	5.1.2026 datum	Sapík podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	15.1.2026 datum	J. Dušek podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce Mgr. Zuzaně Kocíkové, MBA, LL.M. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MIKULA, D. *Role policejní prevence v předcházení podvodů páchaných na seniorech*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 71 s.
Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Klíčová slova: podvody, senioři, kriminalita, policejní prevence, viktimizace seniorů, sekundární prevence, bezpečnost seniorů

Bakalářská práce je zaměřená na identifikaci nejčastějších podvodných praktik zaměřených na seniory a vyhodnotit současné preventivní postupy Policie ČR. Práce je rozdělená na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část se bude zabývat objasněním významu, možnosti podvodů a postavení policejní prevence v systému ochrany seniorů před podvodným jednáním.

Praktická část bude mířena na hodnocení veřejnosti aktuální problematiky prostřednictvím kvantitativního průzkumného šetření.

ABSTRACT

MIKULA, D. *The Role of Police Prevention in Preventing Fraud Committed Against Seniors: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2026. 71 pp. Supervisor: Mgr. Zuzana Kocíková, MBA, LL.M.

Key words: frauds, seniors, crime, police prevention, senior victimization, secondary prevention, senior security

The bachelor's thesis focuses on identifying the most common fraudulent practices targeting seniors and evaluating the current prevention measures of Czech Police. The thesis is divided into a theoretical and practical part.

The theoretical part will focus on clarifying the significance, possibilities of fraud, and the role of police prevention in the system of protecting seniors from fraudulent activities.

The practical part will be aimed at evaluating the public's perspective on the current issues through a quantitative survey.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Charakteristika seniorské populace.....	13
2.1 Stárnutí a stáří	14
2.2 Aktivní stárnutí	15
2.2.1 Biologické změny.....	17
2.2.2 Psychické změny	17
2.2.3 Sociální změny	18
2.3 Ageismus.....	19
3 Podvody jako společenský a kriminalistický fenomén	21
3.1 Senior jako snadná oběť	21
3.2 Viktimologie	22
3.2.1 Viktimnost.....	23
3.2.2 Viktimizace	24
4 Podvody páchané na seniorech	26
4.1 Podvody při nákupu zboží a služeb.....	26
4.2 Podomní prodej a předváděč akcí	27
4.3 Telefonické podvody.....	28
4.4 Kybernetický podvod	28
5 Policie ČR a její role v prevenci kriminality.....	29
5.1 Preventivní působení Policie ČR a obecní policie	29
5.2 Primární, sekundární a terciální	31
5.3 Dálková krizová intervence.....	33
5.4 Sociální pracovník.....	33
6 Preventivní programy zaměřené na seniory	35
6.1 Senior akademie	36
6.2 Senior v kyberprostoru.....	37

6.3	Senioři, nedejte se!	38
6.4	Obezřetný senior	39
7	Průzkum úrovně povědomí veřejnosti o rizicích	40
7.1	Metodika a struktura dotazníkového šetření	40
7.2	Hypotézy	41
7.3	Analýza a výsledky dat	42
7.4	Vyhodnocení hypotéz.....	58
7.5	Doporučení.....	59
	Závěr	60
	Seznam použitých zdrojů	62
	Seznam tabulek a grafů	64
	Seznam příloh.....	65

Úvod

Podvody páchané na seniorech představují v současné době závažný společenský problém, jehož rozsah se v posledních letech postupně zvyšuje. Senioři patří mezi nejzranitelnější skupiny obyvatelstva, a to zejména z důvodu vyšší důvěřivosti, sociální izolace či omezené orientace v moderních komunikačních technologiích. Pachatelé těchto trestných činů často využívají sofistikované formy sociálního inženýrství, jako jsou fingované telefonáty, falešní bankéři či vydávání se za příslušníky státních institucí. Následky těchto podvodů jsou pro oběti mnohdy devastující, a to nejen po finanční stránce, ale i v oblasti psychické pohody a pocitu bezpečí.

Významnou roli v boji proti této specifické formě kriminality sehrává policejní prevence, která se zaměřuje především na informovanost, osvětu a posilování schopnosti seniorů rozpoznat rizikové situace. Preventivní činnost Policie České republiky představuje důležitý nástroj sekundární prevence kriminality, jehož cílem je minimalizovat viktimizaci seniorů a předcházet samotnému páchaní trestné činnosti. Přestože jsou realizována různá preventivní opatření a informační kampaně, efektivita těchto aktivit a jejich skutečný dopad na snížení počtu podvodů zůstává předmětem odborné diskuze.

Bakalářská práce se zabývá rolí policejní prevence v předcházení podvodům páchaným na seniorech z teoretického i praktického hlediska. V první části je pozornost věnována vymezení základních pojmů, charakteristice seniorské populace a popisu nejčastějších forem podvodného jednání. Dále je rozebrána prevence kriminality se zaměřením na její jednotlivé úrovně a postavení Policie ČR v systému preventivních opatření.

Druhá část práce se soustředí na praktické aspekty policejní prevence prostřednictvím kvantitativního průzkumného šetření, které reflektuje pohled veřejnosti na preventivní činnost Policie ČR v oblasti ochrany seniorů. Empirická část je založena na dotazníkovém šetření, jehož cílem je zmapovat míru informovanosti respondentů, jejich zkušenosti s preventivními aktivitami a vnímání jejich účinnosti.

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnotit efektivitu policejní prevence v oblasti podvodů páchaných na seniorech z perspektivy veřejnosti a identifikovat

faktory, které mohou přispět ke snížení viktimizace této ohrožené skupiny. Sekundárním cílem je navrhnout možnosti dalšího rozvoje preventivních aktivit a formulovat doporučení vedoucí ke zlepšení jejich uplatnění v praxi. Práce si klade za cíl nabídnout komplexní pohled na danou problematiku a přispět k posílení preventivních mechanismů v oblasti ochrany seniorů.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je komplexně zhodnotit roli a efektivitu policejní prevence v předcházení podvodům páchaným na seniorech, se zaměřením na její přínos ke snižování viktimizace této ohrožené skupiny obyvatelstva. Pozornost je věnována zejména míře informovanosti veřejnosti o preventivních opatřeních Policie České republiky, vnímání jejich účinnosti a schopnosti seniorů rozpoznávat rizikové situace spojené s podvodným jednáním. Součástí hodnocení je také posouzení dopadu preventivních aktivit na pocit bezpečí seniorů a jejich okolí.

Vedlejším cílem práce je identifikovat možné nedostatky současné policejní prevence v oblasti ochrany seniorů a navrhnout příležitosti pro její další rozvoj. Důraz je kladen na analýzu používaných preventivních nástrojů, forem osvěty a informování veřejnosti, stejně jako na postoje laické veřejnosti k preventivní činnosti Policie ČR. Práce si rovněž klade za cíl poukázat na možnosti zvýšení efektivity preventivních opatření a přispět tak ke zkvalitnění ochrany seniorů před podvodnou trestnou činností.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Cílem teoretické části je poskytnout ucelený pohled na problematiku podvodů páchaných na seniorech, charakteristiku seniorů jako rizikové skupiny a vymezení základních pojmů souvisejících s prevencí kriminality. Součástí této části je rovněž popis nejčastějších forem podvodného jednání a postavení Policie České republiky v systému prevence kriminality. V rámci teoretické části je provedena literární rešerše odborných zdrojů, právních předpisů a dostupných statistik vztahujících se k dané problematice.

Praktická část práce je zaměřena na praktické aspekty policejní prevence prostřednictvím kvantitativního výzkumu, který reflektuje pohled veřejnosti na preventivní činnost Policie ČR v oblasti ochrany seniorů. Pro sběr dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření, realizovaného mezi respondenty z řad široké veřejnosti. Dotazník se zaměřuje zejména na míru informovanosti o podvodech páchaných na seniorech, zkušenosti s preventivními aktivitami Policie ČR, vnímání jejich účinnosti a postoje respondentů k možnostem dalšího zlepšení prevence.

Získaná data jsou následně statisticky zpracována a interpretována s cílem zhodnotit efektivitu policejní prevence z perspektivy veřejnosti a identifikovat oblasti,

které vyžadují zvýšenou pozornost. Práce tak kombinuje teoretická východiska s praktickými poznatky s cílem poskytnout komplexní přehled o roli policejní prevence v ochraně seniorů před podvodnou trestnou činností a navrhnout doporučení pro její další rozvoj v praxi.

2 Charakteristika seniorské populace

Senioři patří mezi skupiny obyvatel, které jsou ve společnosti často znevýhodněné a zranitelnější než ostatní.¹

Podle standardů Organizace spojených národů, která označuje za „starší osoby“ jedince ve věku 60 let a více. V některých rozvinutých zemích či v těch státech, kde již došlo k výraznému prodloužení střední délky života, se však může tato hranice jevit jako relativně nízká. Bez ohledu na konkrétně stanovený věk je však zásadní si uvědomit, že samotný chronologický věk nepředstavuje přesný ukazatel změn souvisejících se stárnutím.

Mezi osobami stejného věku existují výrazné rozdíly ve zdravotním stavu, míře společenské participace i úrovni samostatnosti. Při tvorbě veřejných politik a programů zaměřených na starší populaci je proto nezbytné tuto různorodost zohledňovat. Nastavování obecné sociální politiky výhradně na základě věkové hranice může vést až k diskriminačním přístupům a v konečném důsledku působit negativně na kvalitu života ve stáří.²

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) se období stáří rozděluje do tří základních kategorií:

- 60–74 let – období raného stáří
- 75–89 let – vlastní stáří
- 90 let a více – dlouhověkost³

V současnosti se stále častěji využívá následující rozdělení seniorského věku:

- 65–74 let – **mladší senioři**, u nichž převažují otázky spojené s přechodem do důchodu, využitím volného času, aktivním životním stylem a seberealizací,

¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2014. s. 57. ISBN 978-80-247-5027-0.

² WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Active ageing: A policy framework*. Geneva: WHO, 2002. s. 6. Dostupné z: extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Active-Ageing-Framework.pdf

³ MLÝNKOVÁ, Jitka. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 14. ISBN 978-80-247-3872-7.

- 75–84 let – **staří senioři**, pro které je typická změna funkční zdatnosti, častější výskyt zdravotních obtíží a specifický, často atypický průběh onemocnění,
- 85 let a více – **velmi staří senioři**, u nichž se do popředí dostává zejména míra soběstačnosti, potřeba péče a celkové sociální zabezpečení.⁴

V souvislosti s věkem se rozlišují také pojmy kalendářní a biologické stáří. Kalendářní stáří je určeno skutečným věkem člověka, zatímco biologické stáří odráží jeho celkovou kondici, vitalitu a zdravotní stav. Tyto dva ukazatele se nemusí shodovat – člověk může být podle kalendáře starší, ale biologicky na tom být lépe, nebo naopak. Podrobněji se psychologickými aspekty stárnutí zabývá obor psychologie.⁵

2.1 Stárnutí a stáří

Stárnutí je proces, který je spojen se změnami ve struktuře i funkcích organismu a zároveň s postupným poklesem výkonnosti a schopností jedince.

Vymezení staršího člověka jako objektu zájmu gerontologie však není jednoznačné, protože je velmi proměnlivé. Důvodem je zejména vnitřní (intraindividuální) variabilita, kdy u jednoho člověka může docházet ke zhoršení některých oblastí, zatímco v jiných se jeho schopnosti mohou naopak zlepšovat.

Současně existují výrazné rozdíly i mezi jednotlivci stejného věku (interindividuální variabilita), které jsou často podmíněny především jejich zdravotním stavem a celkovou životní situací.⁶

Přestože existuje velké množství dílčích poznatků, nelze stáří dosud jednoznačně vymezit ani přesně určit jeho počátek či zcela objasnit příčiny stárnutí. Nejlépe je popsán samotný průběh stárnutí (involuce), avšak často pouze jako soubor jednotlivých, vzájemně propojených jevů.⁷

Stárnutí lze chápat jako soubor postupně nastupujících zánikových (involučních, regresivních) změn ve stavbě i funkci organismu. Tyto změny se objevují po dosažení

⁴ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 21. ISBN 978-80-210-5029-7.

⁵ MLÝNKOVÁ, Jitka. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 14. ISBN 978-80-247-3872-7.

⁶ HROZĚNSKÁ, Martina a DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. s. 12. ISBN 978-80-247-4139-1.

⁷ ČEVELA, Rostislav. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2011. s. 19-20 ISBN 978-80-247-3901-4.

pohlavní dospělosti, přičemž jejich průběh je u každého jedince odlišný a liší se také mezi jednotlivými orgány a systémy, které nestárnou ve stejnou dobu ani stejným tempem. Rané involuční procesy, které probíhají dříve (např. u brzlíku), se přitom za součást vlastního stárnutí nepovažují.

Stárnutí je proces nerovnoměrný a nesourodý – probíhá asynchronně a s různou intenzitou v různých částech organismu. Vedle samotných změn zahrnuje také adaptační reakce, jimiž se organismus snaží na tyto změny reagovat.

Na jeho průběhu se podílí jak genetické faktory (např. odolnost buněčných struktur či nástup menopauzy, andropauzy a dalších změn), tak i vlivy náhodné, chyby v organismu a různé poruchy, které se v průběhu života kumulují.⁸

2.2 Aktivní stárnutí

Koncept aktivního stárnutí, formulovaný Světovou zdravotnickou organizací, vychází z předpokladu, že prodlužování lidského života by mělo být doprovázeno zachováním jeho kvality. Delší délka života sama o sobě nepředstavuje pozitivní hodnotu, pokud není spojena s možností udržovat zdraví, účastnit se společenského dění a žít v podmínkách bezpečí. Aktivní stárnutí je proto chápáno jako proces optimalizace příležitostí ke zdraví, participaci a ochraně, jehož cílem je podpora fyzické, psychické i sociální pohody v průběhu stárnutí. Neznamená pouze fyzickou aktivitu nebo setrvání v pracovním procesu, ale zahrnuje také pokračující zapojení do rodinného, komunitního, kulturního a občanského života. Důležitým prvkem tohoto přístupu je zachování autonomie a nezávislosti jednotlivce, stejně jako důraz na mezigenerační solidaritu a vzájemnou podporu. Stárnutí je tak nahlíženo jako proces probíhající v sociálním kontextu, jehož kvalita je ovlivněna životními podmínkami v průběhu celého životního cyklu.⁹

Stárnutí a stáří mohou mít různé podoby, přičemž jednou z nich je tzv. **úspěšné stárnutí**, označované také jako zdravé či aktivní stáří.

⁸ ČEVELA, Rostislav. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2011. s. 20. ISBN 978-80-247-3901-4.

⁹ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Active ageing: A policy framework*. Geneva: WHO, 2002. s. 12-13. Dostupné z: extranet.who.int/agefriendlyworld/wp-content/uploads/2014/06/WHO-Active-Ageing-Framework.pdf

V tomto případě zdravotní stav, funkční schopnosti, psychická adaptace i ekonomická situace odpovídají nárokům okolního prostředí i sociálním podmínkám. Díky tomu si jedinec může zachovat spokojenost, aktivní životní styl, možnost seberealizace a zapojení do společnosti i ve vyšším věku.

Velkou roli zde hraje také prostředí, které by mělo být bezbariérové a přizpůsobené potřebám starších osob. Pokud jsou tyto podmínky splněny, potřeba podpůrných služeb zůstává minimální. Naopak důležité je vytváření příležitostí pro aktivní trávení času, rozvoj osobních zájmů a zapojení do společenského i pracovního života.¹⁰

Další podobou je tzv. **obvyklé stárnutí**, které je charakteristické určitou nerovnováhou mezi zdravotním a funkčním stavem jedince, jeho psychickými potřebami a nároky okolního prostředí i sociálně-ekonomickými možnostmi.

V důsledku této nerovnováhy nemusí být naplněna očekávaná míra spokojenosti, seberealizace či zapojení do společnosti. Jedinec sice zůstává do určité míry aktivní, avšak jeho možnosti jsou omezenější a často nedosahují úrovně, která je běžná u jiných lidí stejného věku v dané společnosti.¹¹

Patologické stárnutí představuje nepříznivou variantu stárnutí, kdy zdravotní a funkční stav, schopnost adaptace, míra spokojenosti i možnosti seberealizace a zapojení do společnosti výrazně zaostávají za běžnou úrovní u vrstevníků. Nemoci a funkční úbytek se objevují dříve nebo mají závažnější průběh a často jsou spojeny s výrazným omezením soběstačnosti.

V těchto případech dochází k maladaptaci na stáří, rezignaci, sociální izolaci či vyloučení ze společnosti. Může se objevit pocit „zlomu“ v životním příběhu, neschopnost naplnit vývojové úkoly stáří a postupná ztráta samostatnosti. Někdy se přidružuje i zanedbávání nebo zneužívání seniora, přičemž častým doprovodným jevem bývá také zhoršená ekonomická situace.

Na vzniku patologického stárnutí se nepodílí pouze samotný proces stárnutí, ale významně také zdravotní stav (např. neurodegenerativní onemocnění jako Alzheimerova choroba), kvalita a náročnost prostředí, životní události (např. ztráta partnera), finanční

¹⁰ ČEVELA, Rostislav. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2011. s. 28. ISBN 978-80-247-3901-4.

¹¹ Tamtéž s. 28

zázemí i osobnostní charakteristiky jedince, včetně schopnosti komunikace a navazování sociálních vztahů.¹²

2.2.1 Biologické změny

Biologické stárnutí představuje soubor změn probíhajících v organismu na fyziologické úrovni. Tyto změny se týkají tkání i orgánů, přičemž jejich průběh je individuální a ovlivněný jak genetickými předpoklady, tak životním stylem jedince.

V jednotlivých tělesných systémech dochází postupně ke zpomalování a oslabování funkcí, které byly dříve plně výkonné, a zároveň se snižuje schopnost organismu přizpůsobovat se různým zátěžím a změnám.¹³

Rozumí se tím především funkční změny v organismu, které se projevují na různých úrovních – od molekulární přes tkáňovou až po orgány a celé tělesné systémy, kde dochází k postupnému úbytku výkonnosti.

Současně se vyčerpávají buněčné rezervy, což se nejvíce projeví ve chvílích zvýšené zátěže, kdy organismus není schopen reagovat tak efektivně jako dříve. Typickým projevem je také celkové zpomalení většiny tělesných funkcí.¹⁴

2.2.2 Psychické změny

Stárnutí s sebou přináší různé psychické změny, které se u každého člověka projevují individuálně.

Mezi psychickými projevy stáří existují výrazné rozdíly. Obecně lze říci, že dochází ke zhoršování kognitivních (poznávacích) funkcí, jako jsou vnímání, pozornost, paměť, představivost a myšlení. S věkem se může snižovat také pružnost myšlení a celková psychická vitalita.

Naopak některé schopnosti zůstávají zachovány – například slovní zásoba, jazykové dovednosti, způsob vyjadřování i celkový intelekt. Některé psychické vlastnosti se dokonce mohou zlepšovat, například trpělivost, vytrvalost, schopnost úsudku nebo rozvaha.

¹² ČEVELA, Rostislav. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2011. s. 28. ISBN 978-80-247-3901-4.

¹³ KLEVETOVÁ, Dana. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada, 2017. s. 23. ISBN 978-80-271-0102-3.

¹⁴ Tamtéž s. 23

Kvalitu psychiky významně ovlivňuje osobnost jedince. Celková integrita osobnosti bývá zachována, mění se spíše jednotlivé dílčí schopnosti či rysy. U některých osob může dojít ke zvýraznění určitých vlastností (např. podezřívavost), zatímco jiné mohou slábnout (např. důraz na pořádek). Dochází také ke změnám v prioritách a potřebách.

S přibývajícím věkem se často zhoršuje schopnost přizpůsobit se novým životním situacím. Senioři mají tendenci upřednostňovat zaběhnutý režim a bez dostatečné motivace neradi přijímají změny.

Proměnami prochází i emoční oblast. Starší lidé mohou být citlivější a například více náchylní k pláči. U některých, zejména u jedinců s určitými osobnostními rysy, se může objevovat kolísání nálad (emoční labilita), zvýšená úzkost či strach (např. z nemoci, pádu nebo samoty), případně i depresivní ladění. U psychicky zdravých a aktivních seniorů však tyto výrazné výkyvy obvykle nebývají typické.¹⁵

2.2.3 Sociální změny

Sociální stárnutí úzce souvisí s odchodem do starobního důchodu, který představuje jednu z klíčových životních změn. Tato etapa může mít na člověka jak pozitivní, tak i negativní dopad.

Odchodem do důchodu dochází ke změně sociální role jedince. Končí období aktivního pracovního života, kdy člověk přispíval svou činností k tvorbě hodnot pro společnost. Nově přijímá roli důchodce, který pobírá penzi a již se na pracovním procesu nepodílí. Tato změna může vést ke snížení pocitu společenské prestiže a autority. Někdy bývají senioři vnímáni negativně jako ti, kteří čerpají prostředky ze státního rozpočtu, aniž by společnosti něco vraceli. Takové stereotypy mohou být posilovány i médii.

Odchod do důchodu však nepřináší pouze změny v sociální roli, ale také v ekonomické situaci. Nižší příjmy, výdaje spojené se zdravotní péčí či léky mohou ztížit udržení dosavadní životní úrovně. Omezení dříve běžných aktivit, jako jsou cestování nebo drobné radosti, může negativně ovlivňovat psychickou pohodu. Přizpůsobení se novým podmínkám bývá náročné pro každého, a u seniorů to může být ještě výraznější.

¹⁵ MLÝNKOVÁ, Jitka. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 24-25. ISBN 978-80-247-3872-7.

Zvládnutí této životní etapy však do značné míry závisí na včasné a kvalitní přípravě na stáří a období důchodu.¹⁶

2.3 Ageismus

Pojem ageismus vychází z anglického slova *age*, které znamená věk či stáří. V současnosti je tento termín chápán především jako soubor předsudků, stereotypů a negativních představ o starších lidech, přičemž jeho definice se může v různých souvislostech mírně lišit.¹⁷

Přestože se problematika věku začala výrazněji rozvíjet v sociální teorii až v relativně nedávné době, pojmy jako ageismus a věková diskriminace jsou v sociálně-politické praxi přítomny již několik desetiletí.¹⁸ Ageismus vede k tomu, že mladší generace vnímají starší lidi jako „odlišné“ od sebe samých, což jim ztěžuje ztotožnění se s nimi jako s rovnocennými lidskými bytostmi.¹⁹

Ageismus lze chápat jako proces systematického vytváření stereotypů a diskriminace lidí na základě jejich věku, zejména stáří. Podobně jako rasismus nebo sexismus i ageismus spočívá v přisuzování negativních vlastností určité skupině – v tomto případě seniorům, kteří bývají označováni například jako mentálně zpomalení, nepružní v myšlení či zastaralí ve svých názorech a dovednostech.²⁰ Tento jev se projevuje v široké škále situací, a to jak na úrovni jednotlivců, tak i institucí. Může mít podobu předsudků, mýtů, otevřeného odmítání nebo vyhýbání se kontaktu se staršími lidmi. Projevuje se také v diskriminaci v oblasti bydlení, zaměstnání či poskytování služeb. Ageismus je dále patrný v jazyce, médiích, humoru nebo populární kultuře, kde jsou senioři často zobrazováni stereotypně.

¹⁶ MLÝNKOVÁ, Jitka. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 25-26. ISBN 978-80-247-3872-7.

¹⁷ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 35. ISBN 978-80-247-3148-3.

¹⁸ VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 111. ISBN 978-80-210-4627-6.

¹⁹ MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 36. ISBN 978-80-247-3148-3.

²⁰ VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 111. ISBN 978-80-210-4627-6.

V některých případech může být ageismus dokonce využíván jako nástroj, kterým společnost legitimizuje své postoje vůči starším lidem a zároveň se zbavuje části odpovědnosti za jejich postavení a kvalitu života.²¹

²¹ VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 111. ISBN 978-80-210-4627-6.

3 Podvody jako společenský a kriminalistický fenomén

Podvodné jednání představuje významný negativní jev, který zasahuje jak do oblasti práva, tak do širších společenských vztahů. Nejde pouze o porušení právních norem, ale také o narušení důvěry, která je jedním ze základních pilířů fungování moderní společnosti. Podvody se vyskytují v různých podobách a jejich výskyt je ovlivňován ekonomickými, sociálními i technologickými faktory.

Tato kapitola se zaměřuje na vymezení podvodu jako společenského a kriminalistického fenoménu. Nejprve bude objasněn samotný pojem podvodu z hlediska právního i obecného, následně bude pozornost věnována jeho postavení ve společnosti a příčinám jeho vzniku. Dále budou představeny vybrané kriminologické teorie vysvětlující podvodné jednání a základní typologie podvodů, včetně charakteristik pachatele a oběti.

3.1 Senior jako snadná oběť

„Zvlášť zranitelnou obětí se [...] rozumí osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnosti případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejím ostatními členy.“²²

Starší lidé jsou v řadě ohledů zranitelnější než mladší část populace a mohou být vystaveni různým formám znevýhodnění. Míra jejich ohrožení obvykle souvisí se zdravotním stavem a celkovou funkční zdatností – čím horší je jejich kondice, tím vyšší je riziko. Naopak významnou roli hraje také sociální situace, kdy osamělost a izolace zvyšují jejich zranitelnost. Negativně může působit i celková atmosféra ve společnosti, například nižší míra sociální soudržnosti, oslabení hodnot nebo důvěry v instituce.

²² ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, §2 odst. 4 písm. b). [cit. 2026-03-30] Dostupné z: https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/45#par_2-odst_4-pism_b

Jednou z klíčových oblastí, kde se tato zranitelnost projevuje, je osobní bezpečnost. Seniori jsou ohroženi nejen neúmyslnými událostmi, jako jsou pády nebo dopravní nehody, ale také úmyslnou trestnou činností, včetně násilí či podvodů.

Zahraniční statistiky navíc poukazují na rostoucí počet trestných činů páchaných na seniorech. Tento trend má dopad nejen na přímé oběti, ale i na další starší osoby, které mohou v důsledku obav o vlastní bezpečí omezovat své aktivity a vyhýbat se opouštění domova. Proto je důležité zvyšovat informovanost jak na straně bezpečnostních složek, tak mezi samotnými seniory, aby byli schopni lépe rozpoznat rizika a účinně se jim bránit.²³

Starší osoby, zejména ty se zhoršeným zdravotním a funkčním stavem, se často stávají snadným cílem trestné činnosti. Míra jejich ohrožení se zvyšuje s rostoucí osamělostí a nedostatečným zájmem ze strany okolí.

Motivace pachatelů bývá různá – často jde o snahu získat majetkový prospěch, která může být podpořena stereotypní představou o seniorech jako o lidech, kteří mají naspořené finanční prostředky. V některých případech však hraje roli i pouhá agresivita nebo deviantní chování pachatelů, bez přímého ekonomického motivu.²⁴

3.2 Viktimologie

Název viktimologie je odvozen z latinského slova *victima*, tedy oběť, které tvoří základní východisko této disciplíny. Viktimologii lze chápat ve dvou rovinách. V širším pojetí se za oběti považují lidé postižení různými nepříznivými událostmi, jako jsou přírodní katastrofy, války či dopravní nehody. V užším, trestněprávním pojetí se pak zaměřuje výhradně na osoby, které se staly oběťmi trestné činnosti.

Viktimologie je někdy považována za samostatnou vědní disciplínu, která stojí vedle kriminologie a soustředí se především na oběti trestných činů a nehod. Podle tohoto, spíše méně rozšířeného přístupu, je jejím hlavním úkolem zkoumat osobnost oběti

²³ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 73. ISBN 978-80-210-5029-7.

²⁴ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 73. ISBN 978-80-210-5029-7.

z biologického, psychologického i sociologického hlediska a porozumět faktorům, které souvisejí s jejím postavením a zkušeností.²⁵

3.2.1 Viktimnost

Trestná činnost může zasáhnout v podstatě kohokoli z nás, avšak výzkumy dlouhodobě ukazují, že u některých lidí je pravděpodobnost takové zkušenosti výrazně vyšší než u jiných. Tento rozdíl označuje viktimologie pojmem viktimnost.²⁶

Pojem viktimnost označuje míru pravděpodobnosti, že se konkrétní jedinec nebo určitá skupina stane obětí trestné činnosti, případně určitého typu deliktu.

U seniorů je tato míra ovlivněna zejména jejich sníženou schopností bránit se nebo uniknout z nebezpečné situace, dále osamělosti či sociální izolací a někdy i specifickými projevy chování. Například zvýšená podezřívavost nebo naopak lakota mohou u pachatelů vyvolávat představu, že senior disponuje větším majetkem. U osob s pokročilou demencí může zmatené či neobvyklé chování přitahovat pozornost a vyprovokovat agresivní reakci. Významným faktorem je také důvěřivost, která je často patrná zejména u starších žen a může být pachateli snadno zneužita.²⁷

Bezbrannost seniorů je jedním z hlavních důvodů, proč se vůči nim dopouštějí trestné činnosti různé typy pachatelů. Nejde pouze o osoby s výrazně antisociálním chováním, které páchají trestnou činnost bez ohledu na okolnosti, ale také o pachatele asociální, kteří cíleně vyhledávají vhodné příležitosti, či disociální, kteří těchto příležitostí využívají spíše náhodně, například pod vlivem okolí nebo skupiny.

Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že obavy seniorů z kriminality bývají často vyšší, než odpovídá skutečné míře ohrožení. Tento nepoměr může vést k nadměrnému pocitu strachu a omezení běžných aktivit, což může negativně ovlivňovat kvalitu jejich života.²⁸

²⁵ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 53. ISBN 978-80-7380-389-6.

²⁶ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 153. ISBN 978-80-247-2982-4.

²⁷ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. s. 73. ISBN 978-80-247-2982-4.

²⁸ Tamtéž s. 73-74.

3.2.2 Viktimizace

Viktimizace je proces, při kterém se z potenciální oběti stává oběť skutečná, a zároveň jde o mechanismus, jehož prostřednictvím dochází ke vzniku újmy.

Na tomto procesu se podílejí různé faktory, zejména kriminogenní situace, například okolnosti spojené s místem a časem, a také míra viktimnosti daného jedince, tedy jeho náchylnost stát se obětí trestné činnosti.²⁹ Jedná se o proces, který je komplexnější, než se může na první pohled zdát. Viktimizace sice začíná samotným útokem na oběť, ale obvykle tímto okamžikem nekončí a pokračuje i v dalších fázích.³⁰

Viktimizace představuje složitý a vícestupňový proces, který zahrnuje několik navazujících fází a různých typů zkušeností oběti.

První fáze, označovaná jako primární viktimizace, se vztahuje k samotnému průběhu trestného činu. Zahrnuje přímou interakci mezi pachatelem a obětí, tedy situaci, kdy k činu dochází, a také bezprostřední následky, které z této události plynou. Může jít nejen o fyzické či materiální škody, ale i o psychické prožitky, jako je strach, šok nebo pocit ohrožení.³¹

Druhá fáze se soustředí na reakci oběti na prožitý čin. V této souvislosti může docházet ke změnám v sebepojetí, narušení pocitu bezpečí nebo důvěry v okolí. Oběť se zároveň rozhoduje, jak bude situaci řešit – například zda trestný čin oznámí, vyhledá pomoc nebo se pokusí vyrovnat se s událostí vlastními silami. Tato fáze je velmi individuální a ovlivněná osobnostními charakteristikami i sociálním zázemím jedince.³²

Třetí fáze zahrnuje další interakce oběti s okolím, zejména s institucemi trestní justice, ale i s rodinou, přáteli nebo odborníky. Tyto kontakty mohou mít podpůrný, ale i negativní dopad. Pokud oběť zažívá nepochopení, bagatelizaci nebo necitlivé zacházení, může dojít k tzv. sekundární viktimizaci, tedy k dalšímu prohloubení negativních důsledků původního trestného činu.

²⁹ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 74. ISBN 978-80-210-5029-7.

³⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 214. ISBN 978-80-7380-581-4.

³¹ NIRMALA, Glory K. *Criminology: Teaching Material*. Justice and Legal System Research Institute, 2009. Dostupné z: <https://infobooks.org/pdfview/criminology-mrs-glory-nirmala-k-314> s. 143-144

³² Tamtéž s. 144

Celkově tedy viktimizace není jednorázová událost, ale proces, který může významně ovlivnit psychický stav, sociální vztahy i kvalitu života oběti v dlouhodobém horizontu.³³

Prevence trestné činnosti páchané na seniorech zahrnuje několik vzájemně propojených oblastí:

- vytváření morálního a občansky odpovědného prostředí ve společnosti, které je citlivé k potřebám seniorů a podporuje přirozenou společenskou kontrolu,
- osvětu a přiměřené informování o rizicích kriminality, aniž by docházelo k vyvolávání nadměrného strachu nebo omezování běžného života seniorů či nechtěnému „inspirativnímu“ efektu pro pachatele,
- zapojení odborných terénních služeb (sociálních i zdravotnických) i dobrovolnických aktivit, které se vedle péče zaměřují také na zvýšení osobní bezpečnosti seniorů (např. sousedská výpomoc či komunitní dohled),
- poskytování konkrétního poradenství, například v oblasti zabezpečení domácnosti nebo využívání bezpečnostních technologií, které může probíhat v rámci seniorských klubů a komunitních center,
- uplatňování situační prevence, která se zaměřuje na omezení rizikových prostředí a situací, v nichž může docházet k páchání trestné činnosti.³⁴

³³ Tamtéž s. 144

³⁴ MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 74. ISBN 978-80-210-5029-7.

4 Podvody páchané na seniorech

Senioři představují z hlediska kriminality specifickou skupinu, a to zejména kvůli sníženým schopnostem obrany, které mohou souviset s horší pohyblivostí, vnímáním či nedostatečnými znalostmi nových forem trestné činnosti. Významným faktorem je také jejich vyšší míra důvěřivosti, která pachatelům usnadňuje páchaní zejména podvodů.

Tato omezení mohou být fyzická, psychická i sociální. Pachatelé často využívají osamělosti seniorů, jejich důvěřivosti či menší obezřetnosti, ale také celkového oslabení tělesných a duševních schopností. Právě kombinace těchto faktorů činí ze seniorů zranitelnou skupinu obyvatel.

Z hlediska kriminality představují senioři specifickou kategorii, protože jejich schopnost bránit se bývá snížena například vlivem horší pohyblivosti, zhoršeného smyslového vnímání nebo nedostatečné orientace v nových formách trestné činnosti, zejména v oblasti moderních technologií. Typickým rysem kriminality páchané na seniorech je také jejich vyšší míra důvěřivosti, která pachatelům výrazně usnadňuje především podvodné jednání.³⁵

4.1 Podvody při nákupu zboží a služeb

Starší lidé se v současné době stále častěji stávají cílem různých, mnohdy velmi agresivních a neetických prodejních praktik. Tito jedinci bývají pro prodejce atraktivní skupinou zejména kvůli své důvěřivosti, menší orientaci v moderních obchodních strategiích nebo snaze vyhovět nabízeným „výhodným“ příležitostem.

Pozornost je proto věnována nejen podvodům spojeným s nákupem výrobků na tradičních prodejních zájezdech a předváděcích akcích, ale také nekalému jednání při běžném pořizování zboží a služeb, například při podomním prodeji či v kamenných prodejnách. Tyto praktiky často zahrnují nátlak, klamavé informace nebo zamlčování důležitých podmínek.

Do sledování byly zahrnuty pouze situace, kdy senioři uskutečňovali nákupy osobně, nikoliv prostřednictvím příbuzných, pracovníků sociálních služeb nebo jiných

³⁵ KRIZPORT.CZ, 2020. *Kriminalita páchaná na seniorech*. [online]. Krizport.cz. Portál řízení JmK [cit. 2026-02-28]. Dostupné <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi/kriminalita-pachana-na-seniorech>

zprostředkovatelů. Tím je možné lépe zachytit jejich vlastní zkušenosti, rozhodování a míru zranitelnosti v těchto situacích.³⁶

4.2 Podomní prodej a předváděč akcí

První „nová“ varianta, tedy podomní prodejci, v podstatě jen rozvíjí známé pravidlo „nevpuštět cizí osoby do bytu“. Tomu odpovídá i podobná četnost – tímto způsobem se řídí přibližně šest z deseti respondentů.

Dalším častým pravidlem je základní zásada práce s e-mailem, tedy neotevírat přílohy od neznámých nebo nedůvěryhodných odesílatelů. Přesto se tímto doporučením řídí jen o něco více než polovina dotázaných. Rizikové chování navíc není typické pouze pro starší uživatele internetu – i když nejstarší věková skupina vykazuje o něco vyšší míru rizika, ani u ostatních nepřesahuje podíl opatrného chování 60 %.

Jinými slovy, téměř polovina lidí používajících e-mail občas otevře podezřelou přílohu.³⁷

Po roce 1989 se vedle prodeje zboží a služeb v kamenných obchodech postupně rozšířil nový způsob prodeje – přímé nabízení zákazníkům, a to buď v jejich domácnostech, nebo na předváděcích akcích, na které jsou zváni. Vedle poctivých společností, které tuto formu obchodování využívají, se však objevuje i řada nepoctivých praktik. V některých případech jsou zákazníci přímo podvedeni, jindy jsou pod tlakem prodejců nuceni podepsat smlouvy, od nichž je následně obtížné odstoupit. Neseriózní prodejci se přitom často zaměřují právě na seniory, jejichž důvěřivosti či neznalosti smluvních postupů zneužívají.

Podomní prodejci nejčastěji nabízejí zboží určené pro domácnost, například deky, nádobí či různé elektrické spotřebiče, a také zdravotnické pomůcky, často prezentované jako „zázračné“ produkty, jako jsou UV lampy nebo doplňky stravy. Tyto výrobky bývají ve většině případů prodávány za ceny výrazně převyšující jejich běžnou tržní hodnotu.³⁸

³⁶ MARTINKOVÁ, Martina a BIEDERMANOVÁ, Eva. *Senioři v České republice jako oběti i pachatelé kriminálních deliktů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. s. 57. ISBN 978-80-7338-181-3.

³⁷ HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2012. s. 41. ISBN 978-80-7338-185-1.

³⁸ KRIZPORT.CZ. *Kriminalita páchaná na seniorech*. [online]. 2020 [cit. 2026-02-28]. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi/kriminalita-pachana-na-seniorech>

4.3 Telefonické podvody

Telefonické podvody mají zpravidla obdobný průběh. Často začínají hovorem z neznámého čísla, kdy se volající vydává za příbuzného, nejčastěji vnuka, případně za jeho blízkého známého, který se údajně ocitl v tíživé situaci. Ve smyšleném příběhu tvrdí, že se nachází například u advokáta, stal se účastníkem dopravní nehody nebo čelí jinému vážnému problému, jenž vyžaduje okamžité zajištění vyšší finanční částky.

Protože si prý z naléhavých důvodů nemůže peníze vyzvednout osobně, oznámí, že pro připravenou obálku přijede kamarád, kurýr či dokonce taxikář. Celý scénář je postaven na vyvolání silného pocitu naléhavosti a tlaku na rychlé, bezodkladné jednání.³⁹

4.4 Kybernetický podvod

Krátce po zavedení počítačů do oblasti obchodu a služeb si lidé, kteří k nim neměli přímý přístup, uvědomili, že existuje jiný způsob, jak zasahovat do zpracování dat. V době, kdy byly počítače umístěny ve specializovaných prostorách a obsluhovány odborníky, se pozornost pachatelů přesunula na vstupní data. Začaly se objevovat tzv. dokladové delikty, kdy pachatelé obdobně jako u papírových dokumentů falšovali či upravovali podklady určené ke zpracování v počítači.⁴⁰

Významným faktorem, který napomáhá úspěšnosti této formy kriminality, je také vysoká odborná úroveň pachatelů. Díky svým znalostem a dovednostem mají větší schopnost trestnou činnost skrýt, ztížit její odhalení nebo znemožnit identifikaci pachatele. V některých případech je dokonce velmi obtížné takovou trestnou činnost jednoznačně prokázat.⁴¹

³⁹ I-SENIOR. *Pozor na „navolávky“! Seniorsky ohrožují telefonické podvody. Jak se jim bránit?* [online]. 2012–2023 [cit. 2026-02-27]. 50 Dostupné z: <https://www.i-senior.cz/pozor-na-navolavky-seniory-ohrozujji-telefonicke-podvody-jak-se-jim-branit>

⁴⁰ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 218. ISBN 978-80-7380-527-2.

⁴¹ SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 219. ISBN 978-80-7380-527-2.

5 Policie ČR a její role v prevenci kriminality

Policie ČR upozorňuje, že podvodníci často využívají různé záminky a promyšlené strategie k získání finančních prostředků od obětí. Často se snaží proniknout do obydlí, přičemž v případě neúspěchu volí jiné způsoby, jak poškozeného připravit o majetek. Z tohoto důvodu je důležité zachovávat obezřetnost vůči neznámým osobám a nepouštět je do domácnosti. Doporučuje se také neotevírat dveře bez ověření identity návštěvníka a využívat bezpečnostní prvky, jako je panoramatické kukátko nebo bezpečnostní řetízky.

V případě kontaktu s osobami vydávajícími se za pracovníky institucí či poskytovatele služeb je vhodné požadovat prokázání totožnosti a v případě pochybností informace ověřit. Zároveň je nutné odmítat podezřelé nabídky a nepodléhat vidině snadného zisku, která bývá často spojena s podvodným jednáním.

Důležitou roli v prevenci hraje také sociální okolí, zejména dobré sousedské vztahy a dostupnost kontaktů na blízké osoby či tísňové linky. Při nátlaku na podpis závažných dokumentů nebo manipulaci s majetkem je nezbytné zachovat obezřetnost, rozhodnutí důkladně zvážit a konzultovat jej s odborníkem či důvěryhodnou osobou.⁴²

5.1 Preventivní působení Policie ČR a obecní policie

Policejní prevence zaujímá specifické postavení v systému kontroly sociálně patologických jevů, na kterém se podílejí jak formální, tak neformální instituce. Formální instituce, mezi něž patří i policie, vykonávají tzv. vnější kontrolu chování. Ta je charakteristická vysokou mírou specializace, opírá se o legislativní rámec a má racionální opodstatnění ve společnosti.

Na realizaci prevence kriminality se nepodílí pouze Policie České republiky, ale široké spektrum dalších subjektů. Patří sem například vláda ČR, jednotlivá ministerstva zastoupená v Republikovém výboru pro prevenci kriminality, kraje a obce, nestátní neziskové organizace či vědecko-výzkumné instituce. Tyto subjekty společně vytvářejí

⁴² POLICIE ČR. *Podvody na seniorech* [online]. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/podvody-na-seniorech.aspx> [cit. 2026-03-28].

a realizují preventivní politiku zaměřenou na snižování kriminality a posilování bezpečnosti ve společnosti.⁴³

Preventivní činnost Policie České republiky nemá přímé zakotvení v legislativě. Určitý rámcový význam má ustanovení § 89 odst. 1 písm. f) trestního řádu, které ukládá vyšetřovatelům, aby při dokazování zohledňovali i okolnosti vedoucí ke spáchání trestné činnosti nebo ty, které její spáchání umožnily. Toto ustanovení má však spíše deklarativní charakter a nepromítá se výrazně do statistické ani analytické praxe.

Ani zákon o Policii České republiky (č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů) se prevencí nevěnuje přímo. Policii však poskytuje určité možnosti preventivního působení, zejména v tom, že může upozorňovat orgány veřejné správy, právnické i fyzické osoby na skutečnosti, které by mohly vést k narušení veřejného pořádku nebo ohrožení bezpečnosti osob a majetku.

Významný posun v profesionalizaci policejní prevence nastal v roce 1988, kdy ministr vnitra svým pokynem zřídil metodickou radu pro preventivně informační skupiny Policie ČR. Tyto skupiny se zaměřují na komplexní přístup k bezpečnosti občanů – identifikují příčiny kriminality a reagují na faktory, které mohou vytvářet bariéry mezi policií a veřejností.

Preventivně informační skupiny působí zejména v oblasti poradenství, informování, prezentace, analýzy a dokumentace. Klíčovou roli hrají při komunikaci s médii a veřejností a spolupracují také s orgány státní správy a samosprávy na regionální úrovni.⁴⁴

Možnost zřizování obecní policie představuje jeden z významných prvků rozvoje prevence na úrovni místní samosprávy. Obecní zastupitelstva mají od počátku 90. let možnost (nikoli povinnost) zřídít obecní či městskou policii jako zvláštní orgán obce podle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

Obecní policie zajišťuje především místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce. Její činnost je řízena starostou nebo jiným členem obecní rady.

⁴³ FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 105-106. ISBN 978-80-7676-057-8.

⁴⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2011. s. 84. ISBN 80-86795-05-5.

Základním principem fungování obecní policie by měla být služba veřejnosti – tedy snaha o udržení klidu, pořádku a bezpečného prostředí pro obyvatele obce.

Je však důležité zdůraznit, že obecní policie nemůže nahrazovat Policii České republiky, protože určité pravomoci, jako například trestněprávní ochrana osob a majetku, jsou výhradně v kompetenci státu. Přesto obecní policie významně přispívá k ochraně bezpečnosti, a to zejména prostřednictvím preventivních aktivit, především hlídkové činnosti.

Strážníci mají, podobně jako policisté, postavení veřejných činitelů a jejich práce je pod přímým dohledem veřejnosti, což zvyšuje důraz na odpovědnost a profesionalitu při výkonu služby.⁴⁵

5.2 Primární, sekundární a terciální

Primární prevence je zaměřena na celé obyvatelstvo – může se týkat jak celé společnosti, tak i konkrétních měst, regionů nebo určitých skupin, například mládeže, žen či národnostních a etnických menšin. Její podstata spočívá v plošném působení, tedy v tom, že se vztahuje na všechny bez ohledu na jejich individuální riziko či míru ohrožení kriminalitou.

Hlavním cílem primární prevence je působit na příčiny kriminality, a to prostřednictvím různých oblastí, jako jsou hospodářská, sociální, kulturní či právní politika. Na úrovni celé společnosti i jednotlivých komunit (např. regionů, měst, obcí nebo pracovních kolektivů) se snaží posilovat sociální soudržnost a omezovat faktory, které vedou k narušení společenských vazeb.

Tímto způsobem usiluje o snížení prostoru pro vznik kriminality a dalších sociálně patologických jevů.⁴⁶

Sekundární prevence je zaměřena na konkrétní rizikové oblasti a skupiny, u nichž existuje zvýšená pravděpodobnost vzniku kriminality. Orientuje se především:

⁴⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2011. s. 84-85. ISBN 80-86795-05-5.

⁴⁶ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 90. ISBN 978-80-7380-389-6.

- na potenciální pachatele, jako jsou rizikové skupiny mládeže, osoby závislé na alkoholu či drogách, bezdomovci nebo lidé žijící na okraji společnosti,
- na potenciální oběti, mezi které patří zejména senioři, děti a další zranitelné skupiny,
- na kriminogenní situace, tedy místa a okolnosti, kde je vyšší pravděpodobnost výskytu trestné činnosti (např. dopravní uzly, nádraží nebo lokality s vyšší koncentrací problémových jevů).⁴⁷

Stejně jako u primární prevence lze i sekundární prevenci dále členit podle zaměření:

- sociální prevence – reaguje na konkrétní sociální situace, například podporou zaměstnanosti v regionech postižených ekonomickými změnami,
- situační prevence – zaměřuje se na úpravu prostředí, například zlepšení osvětlení, instalaci kamerových systémů nebo zabezpečení objektů,
- viktimologická prevence – soustředí se na informování a ochranu ohrožených skupin, například upozorňování seniorů na zvýšený výskyt přepadení v určité lokalitě.⁴⁸

Terciární prevence se soustředí především na předcházení opakování trestné činnosti, a to jak ze strany pachatele (kriminální recidiva), tak i opětovného poškození oběti (viktimologická recidiva). Vychází z předpokladu, že k trestnému činu již došlo, a jejím cílem je zabránit jeho opakování.

V případě obětí se zaměřuje také na prevenci sekundární viktimizace, tedy na to, aby oběť nebyla během vyšetřování či dalších procesů znovu poškozována. Současně usiluje o zmírnění následků trestného činu a zajištění potřebné pomoci a podpory.

U pachatelů je důraz kladen na jejich opětovné začlenění do společnosti, tedy sociální reintegraci, kterou se zabývá penologie.⁴⁹

⁴⁷ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 90. ISBN 978-80-7380-389-6.

⁴⁸ Tamtéž s. 90-91

⁴⁹ Tamtéž s. 170-171

5.3 Dálková krizová intervence

Distanční forma pomoci představuje specifický typ krizové intervence, při němž není intervent v přímém osobním kontaktu s klientem, ale poskytuje podporu na dálku. Tento způsob pomoci umožňuje reagovat na krizové situace i bez fyzické přítomnosti a je dostupný širšímu okruhu lidí.

Mezi základní formy distanční pomoci patří především telefonický a internetový kontakt:

Telefonická pomoc poskytuje lidem v krizi okamžitou podporu prostřednictvím telefonu. Nejčastěji ji zajišťují linky důvěry, které nabízejí anonymní a rychle dostupnou pomoc.

Internetová pomoc probíhá prostřednictvím online prostředí, například chatů nebo e-mailu. S rostoucím počtem uživatelů internetu a rozvojem komunikačních technologií lze očekávat, že význam této formy pomoci bude nadále narůstat.⁵⁰

Mnoho odborníků v pomáhajících profesích zastává názor, že pro účinnou pomoc je klíčové osobní setkání s klientem. Tento postoj však může vést k podceňování významu distančních forem pomoci, jako jsou například linky důvěry či internetové poradenství.

Přesto i tyto formy představují hodnotný nástroj podpory. V některých situacích mohou být stejně účinné, a někdy dokonce i efektivnější, než přímý kontakt tváří v tvář. Výhodou distanční pomoci je například její dostupnost, anonymita a možnost oslovit osoby, které by jinak osobní pomoc nevyhledaly.⁵¹

5.4 Sociální pracovník

Sociální pracovník představuje klíčovou profesi v pobytových zařízeních, přičemž jeho činnost prostupuje celým průběhem poskytování péče. Významnou roli sehrává již od prvního kontaktu se zájemcem o službu nebo jeho rodinou a provází klienta i v závěrečných fázích jeho pobytu, včetně období spojeného s úmrtím.

Mezi základní činnosti sociálního pracovníka patří poskytování sociálního poradenství a edukace. Zájemce i jejich blízké seznamuje s fungováním zařízení, předává

⁵⁰ ŠPATENKOVÁ, Naděžda et al. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. s. 54. ISBN 978-80-247-5327-0.

⁵¹ Tamtéž s. 54

jim potřebné informace a dokumenty a v případě zájmu zajišťuje i proces podání žádosti o přijetí.⁵²

Vymezení jeho odborné činnosti upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Sociální pracovník provádí sociální šetření, zajišťuje vedení sociální agendy a řeší sociálně-právní situace klientů v zařízeních sociální péče. Dále poskytuje odborné poradenství a podílí se na analytické, metodické i koncepční činnosti v oblasti sociálních služeb.

Jeho působnost zahrnuje také oblast sociální prevence, kde se věnuje například depistážní činnosti, poskytování krizové pomoci, sociální podpory či sociální rehabilitace. Zároveň se podílí na zjišťování potřeb obyvatel v daném regionu a na koordinaci dostupných sociálních služeb, čímž přispívá k jejich efektivnímu fungování.⁵³

⁵² MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. s. 122-123. ISBN 978-80-247-3148-3.

⁵³ HROZÉNSKÁ, Martina a DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. s. 79. ISBN 978-80-247-4139-1.

6 Preventivní programy zaměřené na seniory

Senioři patří mezi skupiny, které jsou více ohroženy tím, že se stanou obětí různých forem deviantního chování. Podle dostupných statistik roste počet starších obětí zejména u majetkové kriminality. Důvodem je často jejich vyšší míra důvěřivosti či menší opatrnost, čehož pachatelé cíleně využívají.

K dosažení svého prospěchu, zpravidla finančního, používají pachatelé různé formy neetického a protiprávního jednání. Patří sem například podvodné praktiky známé jako „šmejdi“, vydávání se za pracovníky energetických společností nebo fingované příběhy údajných příbuzných v nouzi. Ve všech těchto případech pachatelé spoléhají na ochotu, empatii a důvěru starších lidí, které následně zneužívají ve svůj prospěch.⁵⁴

Prevence kriminality páchané na seniorech se již ve strategii z roku 2012 stala jednou z klíčových priorit. V jejím rámci byla zdůrazněna potřeba věnovat zvýšenou pozornost právě seniorům jako ohrožené skupině obětí trestné činnosti.

V tomto období začaly být ve větší míře podporovány projekty zaměřené na konkrétní a účinnou pomoc seniorům, zejména těm, kteří žijí osaměle nebo mají omezené sociální kontakty. V oblasti sociální prevence se rozvíjely komplexní programy zaměřené na vyhledávání ohrožených jedinců a jejich aktivní zapojení do podpůrných aktivit.

Důraz byl kladen především na dlouhodobou a systematickou sociální práci se seniory. Tyto aktivity směřovaly ke zvyšování informovanosti, posilování sociálních vazeb a kontaktů a také ke zlepšení pocitu osobní bezpečnosti, což jsou klíčové faktory pro prevenci jejich ohrožení kriminalitou.⁵⁵

⁵⁴ FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 155. ISBN 978-80-7676-057-8.

⁵⁵ Tamtéž s. 156

6.1 Senior akademie

Na preventivních aktivitách zaměřených na seniory se stále více podílejí také orgány státní správy a samosprávy. Ty v praxi realizují řadu zajímavých projektů, které si mezi starší populací získávají rostoucí oblibu.

Jedním z nejznámějších projektů je vzdělávací program prevence kriminality Senior akademie Městské policie Brno. V jeho rámci se senioři učí, jak posilovat vlastní bezpečnost, jak si ji dlouhodobě udržet a jak jim v tom mohou pomoci různé instituce. Program vychází z myšlenky, že bezpečný senior je zároveň aktivní a dobře informovaný. Pokud společnost vytvoří dostatek příležitostí pro aktivní život seniorů a nabídne jim vhodné způsoby získávání a zpracování informací, vytváří tím pevný základ pro jejich bezpečí.

Senior akademie představuje specifickou formu celoživotního vzdělávání a zahrnuje čtyři úrovně:

Základní program – zaměřuje se na prevenci a na to, jak se nestát obětí trestné činnosti,

Pokročilý program – připravuje seniory na roli oznamovatele, svědka či poškozeného a učí je komunikovat s úřady a složkami integrovaného záchranného systému,

Absolventské programy – slouží k upevnění a rozšíření již získaných znalostí,

Volné osvětové programy – jsou určeny pro seniory v různých spolcích a organizacích a jejich obsah se přizpůsobuje aktuálním potřebám a situaci.⁵⁶

V rámci Senior akademie se uskutečňuje také řada doplňkových projektů určených nejen absolventům programu, ale i širší seniorské veřejnosti. Tyto aktivity přinášejí aktuální informace z oblasti prevence kriminality a pomáhají seniorům lépe se orientovat v otázkách bezpečnosti.

Jedním z takových projektů jsou například „Absolventské listy“, které jsou dostupné jak na webových stránkách brněnské policie, tak i v tištěné podobě.

⁵⁶ FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 158. ISBN 978-80-7676-057-8.

Prostřednictvím nich senioři získávají praktické rady a doporučení zaměřené na zvýšení osobní bezpečnosti, informace o službách v oblasti péče, podpory a pomoci seniorům, ale také přehled o dalších aktivitách Senior akademie.

Mezi velmi oblíbené patří také diskuzní klubové večery, které se konají již od roku 2011. Tyto akce dávají seniorům příležitost setkávat se se zajímavými hosty z řad státní správy, samosprávy i dalších organizací a rozšiřovat si své znalosti o jejich profesní činnosti i aktuálních tématech.⁵⁷

Senior akademie představuje jeden z komplexnějších projektů zaměřených na zajištění bezpečnosti seniorů, a to z různých perspektiv i ve vztahu k různým sociálně patologickým jevům, které je mohou ohrožovat.

Mnohá města a obce se v rámci programů prevence kriminality soustředí na konkrétní rizika a hrozby, jež v dnešní moderní společnosti představují pro seniory větší nebezpečí než kdy dříve.⁵⁸

6.2 Senior v kyberprostoru

Téma kybernetické bezpečnosti se v současnosti stále častěji objevuje v preventivních programech zaměřených na seniory.

Z policejních statistik i viktimologických výzkumů vyplývá, že senioři se čím dál více stávají oběťmi různých druhů trestné činnosti, a to nejen v běžném životě, ale i v online prostředí. S rostoucí aktivitou seniorů na internetu se zvyšuje i jejich zranitelnost vůči kybernetickým útokům, což z nich činí častý cíl pachatelů.⁵⁹

Útoky v oblasti kyberkriminality mají různorodou podobu a podle Úmluvy o kybernetické kriminalitě je lze rozdělit do několika základních kategorií:

- a) útoky narušující důvěrnost, integritu a dostupnost počítačových dat a systémů,
- b) útoky spočívající ve vytváření a šíření škodlivého, nelegálního či nežádoucího obsahu,

⁵⁷ FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 158. ISBN 978-80-7676-057-8.

⁵⁸ Tamtéž s. 159

⁵⁹ Tamtéž s. 159

c) útoky zaměřené na porušování práv duševního vlastnictví,

d) tradiční formy kriminality realizované prostřednictvím moderních technologií (v širším pojetí jde například o podvody či padělání v online prostředí).⁶⁰

Samostatným tématem jsou schopnosti a dovednosti seniorů zvládat rizikové situace, se kterými se mohou setkat v online prostředí. Právě proto se zvyšování digitální (IT) gramotnosti stává důležitým cílem mnoha moderních preventivních programů. Jedním z nich je projekt realizovaný Středočeským krajem.

Projekt Senior v kyberprostoru si klade za cíl omezit výskyt i závažnost kybernetické kriminality a elektronického násilí páchaného na seniorech. Je součástí širší iniciativy „Kraj pro bezpečný internet“, kterou Středočeský kraj realizuje pod záštitou Asociace krajů České republiky. Hlavním přínosem projektu je zvyšování digitální gramotnosti a povědomí o bezpečném a odpovědném využívání informačních technologií, mobilních zařízení a internetu u osob starších 60 let.

Cílů projektu je dosahováno například prostřednictvím krátkých videospotů zaměřených na aktuální témata kyberbezpečnosti, které jsou přizpůsobeny potřebám seniorů a volně dostupné na internetu. Součástí projektu jsou také odborné interaktivní semináře, které se věnují rizikům spojeným s online komunikací a pomáhají seniorům lépe se v této oblasti orientovat.⁶¹

6.3 Senioři, nedejte se!

V Plzeňském kraji policie realizuje preventivní projekt s názvem „Senioři, nedejte se!“, jehož cílem je upozornit na trestnou činnost zaměřenou na seniory. V současnosti se stále více těchto případů přesouvá do kyberprostoru, a proto je kladen důraz především na osvětu a opakování preventivních zásad, aby se počet obětí co nejvíce snížil.

Stejně jako v celé České republice se i v tomto regionu policisté setkávají s kriminalitou cílenou na starší osoby. Senioři jsou pro pachatele často snadným cílem kvůli faktorům spojeným se stárnutím, jako je zhoršená fyzická kondice, pomalejší reakce či horší zdravotní stav. Tyto okolnosti mohou vést k omezení sociálních kontaktů, někdy

⁶⁰ GRĚVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 393. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁶¹ FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. s. 159. ISBN 978-80-7676-057-8.

až k izolaci, zejména u seniorů žijících bez blízkých. Právě osamělost pak pachatelé zneužívají – snadněji navazují kontakt, získávají důvěru a následně využívají ochoty či neznalosti seniorů k vlastnímu obohacení. V některých případech může být zneužito i jejich fyzické omezení.

Součástí projektu jsou také setkání se seniory v klubech, zařízeních či spolcích, kde policejní preventisté seznamují účastníky s aktuálními trendy v kriminalitě. Důraz je kladen zejména na rizika v online prostředí, včetně nových metod podvodníků. Diskutuje se o bezpečném chování na internetu a sociálních sítích, ale i o tradičních podvodných praktikách, které jsou stále účinné.

Pozornost je věnována i další oblasti, jako je bezpečnost v silničním provozu, bezpečné nakupování nebo ochrana domova. Hlavním cílem všech těchto aktivit je zvýšit informovanost seniorů a minimalizovat riziko, že se stanou obětí trestné činnosti.⁶²

6.4 Obezřetný senior

Preventivní projekt Obezřetný senior je zaměřen na starší populaci a věnuje se aktuálním formám kriminality, které seniory ohrožují. V rámci tohoto projektu policisté, především z Oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje, pořádají besedy zaměřené na prevenci kriminality. Při těchto setkáních seniory seznamují s nejnovějšími praktikami zlodějů a podvodníků.

Součástí projektu je také preventivní video, které slouží jako doplňkový materiál k těmto besedám. Zaměřuje se na aktuální podvodnou metodu známou jako „vnuk“. Video názorně ukazuje, jak snadno může pachatel získat telefonní kontakt na seniora a následně se při telefonátu vydávat za jeho příbuzného, nejčastěji vnuka, s cílem vylákat finanční prostředky.

Na závěr videa jsou uvedena důležitá doporučení a rady, jak se podobným situacím bránit a nestát se obětí podvodu. Video je využíváno při besedách, kde je dále doplněno odborným komentářem a podrobnějším vysvětlením problematiky.⁶³

⁶² POLICIE ČR. *Senioři, nedejte se!* [online]. [cit. 2026-02-28]. Dostupné z: policie.gov.cz/clanek/plzensky-kraj-prevence-seniori-nedejte-se.aspx

⁶³ POLICIE ČR. *Obezřetný senior.* [online]. [cit. 2026-03-23]. Dostupné z: policie.gov.cz/clanek/obezretny-senior.aspx

7 Průzkum úrovně povědomí veřejnosti o rizicích

Empirická část bakalářské práce navazuje na teoretická východiska a jejím hlavním cílem je poskytnout ucelený obraz o tom, jak veřejnost vnímá problematiku podvodných praktik zaměřených na seniory a jaká je její informovanost o možnostech prevence a ochrany. Získané poznatky jsou následně konfrontovány s dostupnými informacemi o preventivních opatřeních, zejména ze strany Policie České republiky či jiných subjektů.

Vedlejším cílem je zhodnotit míru povědomí respondentů o nejčastějších formách podvodů páchaných na seniorech a zjistit, zda veřejnost vnímá současná preventivní opatření jako dostatečná a účinná. Výsledky šetření zároveň umožňují identifikovat případné nedostatky v informovanosti a navrhnout možnosti jejich zlepšení.

K dosažení stanovených cílů je empirická část rozdělena do dvou celků. Prvním je vlastní dotazníkové šetření zaměřené na názory a zkušenosti respondentů. Druhým je následná analýza získaných dat, která slouží jako podklad pro formulaci závěrů a doporučení v oblasti prevence podvodné kriminality zaměřené na seniory.

7.1 Metodika a struktura dotazníkového šetření

Pro sběr primárních dat byla zvolena metoda kvantitativního výzkumu formou anonymního online dotazníku. Dotazník byl vytvořen v prostředí Google Forms a distribuován prostřednictvím sociálních sítí a dalších online platforem, což umožnilo oslovit širší spektrum respondentů. Do dotazníkového šetření se úspěšně zapojilo celkem 200 respondentů, což představuje dostatečný vzorek pro formulaci relevantních analytických závěrů.

Šetření mělo převážně deskriptivní charakter a bylo zaměřeno na zmapování úrovně informovanosti veřejnosti o podvodných praktikách cílených na seniory, jejich zkušeností s touto problematikou a vnímání preventivních opatření. V rámci výzkumu byly stanoveny celkem tři hypotézy, které byly následně ověřovány na základě získaných dat.

Dotazník obsahoval celkem 17 otázek, z nichž 14 bylo uzavřených s možností jedné či více odpovědí a 3 otázky byly otevřené, umožňující respondentům vyjádřit

vlastní názor či zkušenost. Otázky byly strukturovány tak, aby nejprve zjistily základní sociodemografické údaje respondentů, následně se zaměřily na jejich povědomí o nejčastějších typech podvodů (např. telefonické podvody, falešní pracovníci institucí apod.) a jejich osobní či zprostředkované zkušenosti.

Další část dotazníku byla věnována hodnocení preventivních opatření, zejména aktivit Policie České republiky, a zjišťovala, zda respondenti považují dostupné informace o ochraně seniorů za dostatečné. Závěrečná část se zaměřila na postoje respondentů k možnostem zlepšení prevence a ochrany ohrožených skupin obyvatel.

7.2 Hypotézy

V návaznosti na stanovené cíle práce byly formulovány hypotézy, které byly následně podrobeny ověření na základě analýzy dat získaných z dotazníkového šetření.

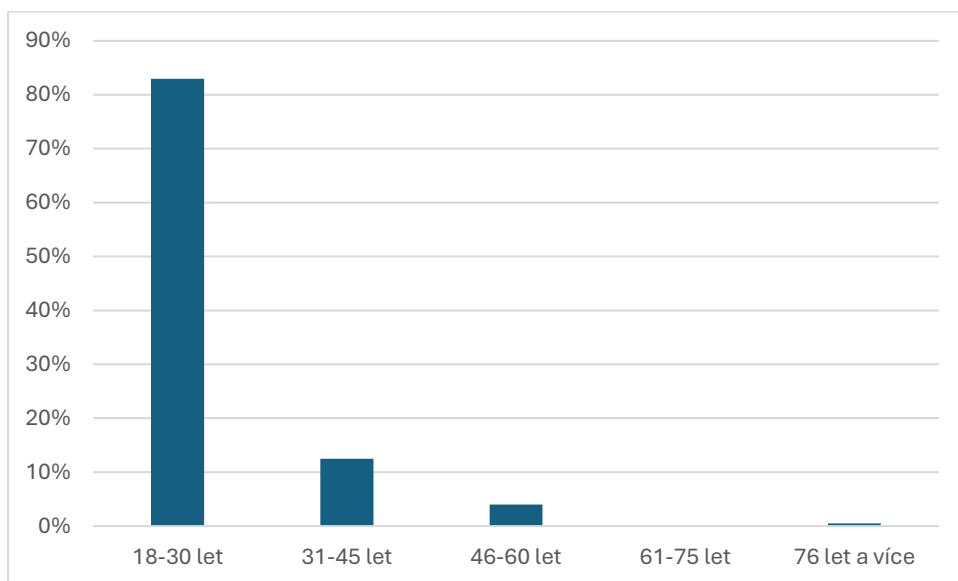
H 1: Více jak 65% respondentů si myslí, že jsou senioři častým terčem podvodů.

H 2: Více jak 40 % respondentů zaznamenalo preventivní kampaň v prevenci proti podvodům páchaných na seniorech.

H 3: Alespoň 30 % respondentů má pocit, že preventivní programy zvyšují bezpečí seniorů.

7.3 Analýza a výsledky dat

Graf č. 1 – Věk respondentů⁶⁴

Úvodní otázka dotazníkového šetření zněla „Do jaké věkové kategorie patříte?“ a byla zaměřena na zjištění věkové struktury respondentů, která je důležitá pro následnou interpretaci výsledků, zejména ve vztahu k rozdílům v informovanosti a zkušenostech s podvodnými praktikami zaměřenými na seniory.

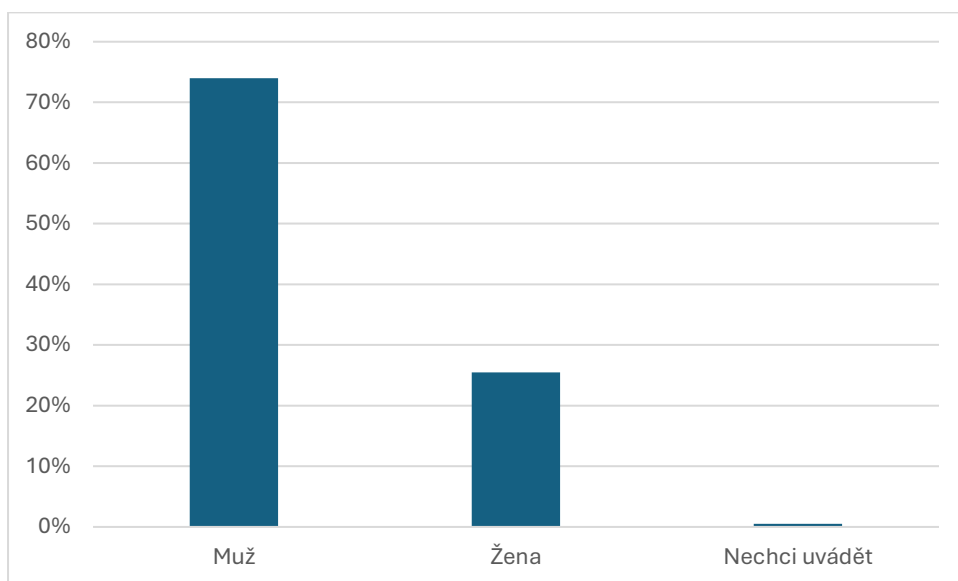
Z celkového počtu 200 respondentů tvořila nejpočetnější skupinu kategorie 18–30 let, která představovala 83 % (166 osob). Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti ve věku 31–45 let s podílem 12,5 % (25 osob). Menší zastoupení měla věková skupina 46–60 let, která činila 4 % (8 osob).

Nejmenší zastoupení pak měla nejstarší věková kategorie 76 let a více, kterou reprezentovalo pouze 0,5 % respondentů (1 osoba). Věková skupina 61–75 let se v dotazníkovém šetření prakticky nevyskytovala.

Celkové rozložení respondentů ukazuje výraznou převahu mladší generace, což může ovlivnit výsledné závěry, zejména v oblasti povědomí o rizicích a zkušeností s podvodným jednáním, jelikož mladší respondenti přicházejí častěji do kontaktu s digitálními technologiemi a informačními zdroji.

⁶⁴ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 2 – Pohlaví respondentů⁶⁵

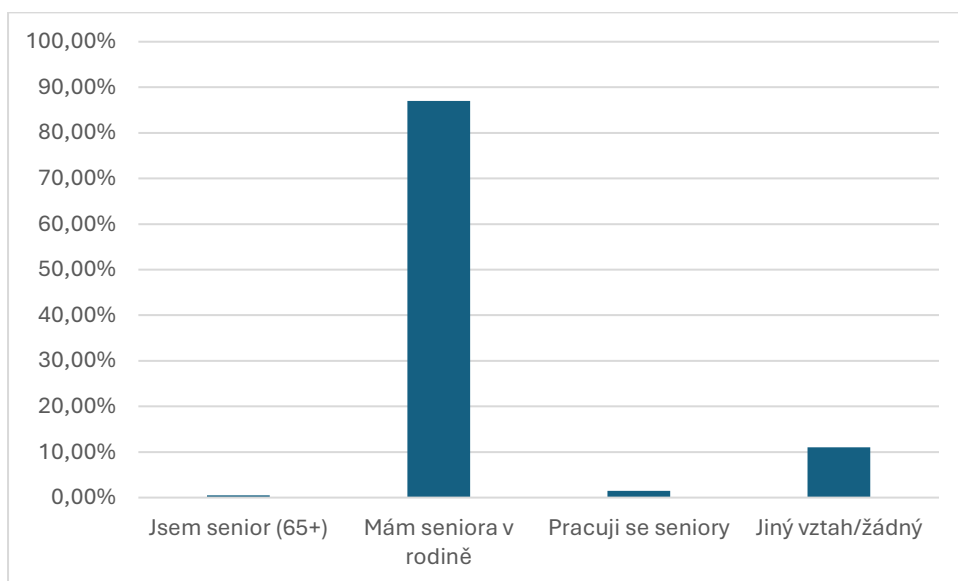

Druhá otázka dotazníkového šetření zněla „Jaké je vaše pohlaví?“ a byla zaměřena na zjištění pohlaví respondentů, což představuje důležitý sociodemografický údaj pro následnou interpretaci výsledků.

Z celkového počtu 200 respondentů převažovali muži, kteří tvořili 74 % (148 osob). Ženy byly zastoupeny v menší míře, konkrétně 25,5 % (51 osob). Možnost „nechci uvádět“ zvolil pouze 1 respondent, což odpovídá 0,5 %.

⁶⁵ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 3 – Vztah respondentů k seniorům⁶⁶

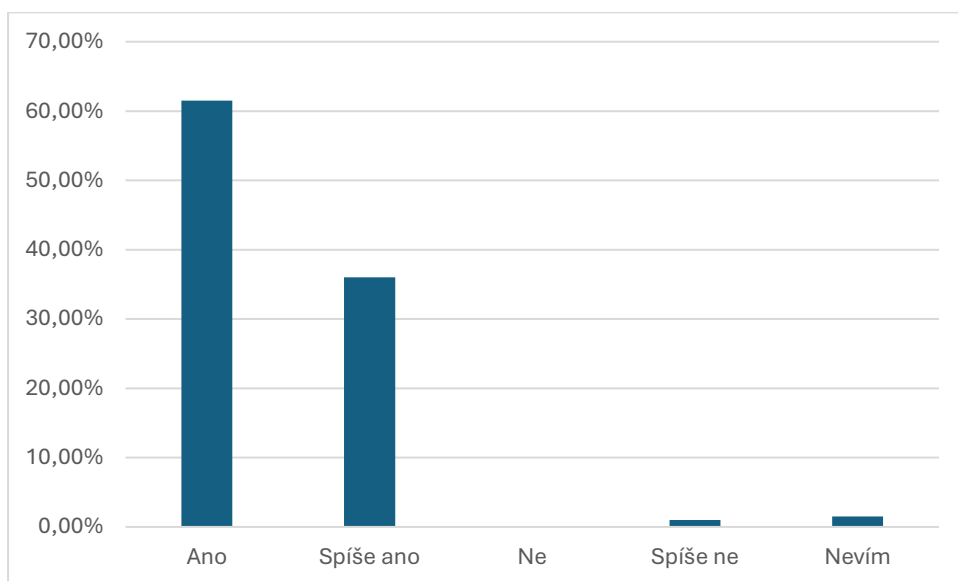
Třetí otázka dotazníkového šetření zněla „Jaký je váš vztah k seniorům?“ a byla zaměřena na zjištění vztahu respondentů k seniorům.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedla naprostá většina, konkrétně 87 % (174 osob), že má seniora ve své rodině. Jiný vztah nebo žádný vztah k seniorům uvedlo 11 % respondentů (22 osob). Jako senior (65+) se označil 1 respondent, což odpovídá 0,5 %, a 3 respondenti (1,5 %) uvedli, že se seniory pracují.

Souhrnně lze konstatovat, že většina respondentů má se seniory přímý osobní kontakt prostřednictvím rodinných vazeb, zatímco menší část respondentů uvedla jiný typ vztahu či absenci kontaktu se seniory.

⁶⁶ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 4 – Senior jako terč podvodu⁶⁷

Čtvrtá otázka dotazníkového šetření zněla „Myslíte si, že jsou senioři častým terčem podvodného jednání?“ a byla zaměřena na zjištění, zda respondenti považují seniory za častý terč podvodného jednání. Tato otázka byla klíčová pro posouzení celkového vnímání zranitelnosti seniorů ze strany veřejnosti.

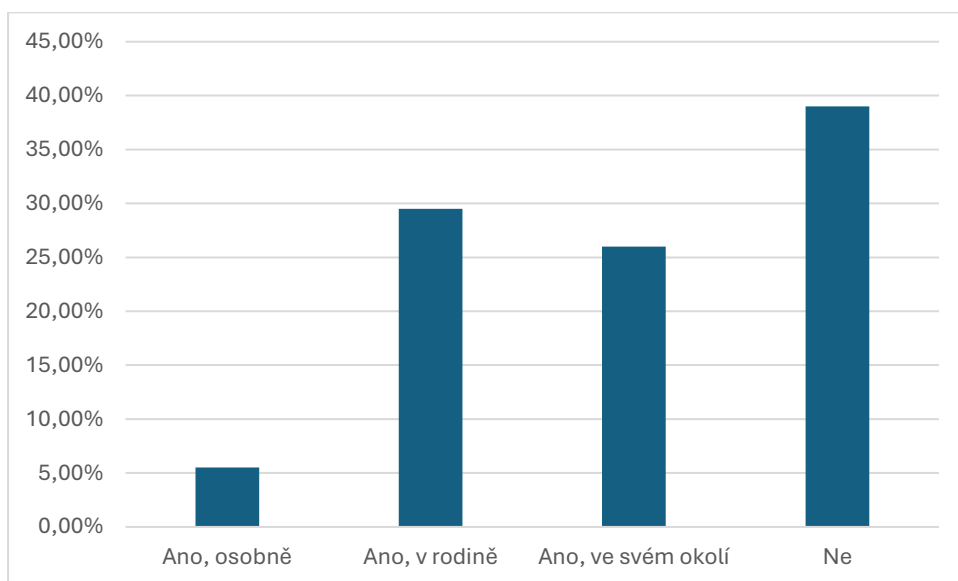
Z celkového počtu 200 respondentů odpovědělo 61,5 % (123 osob) „ano“ a dalších 36 % (72 osob) zvolilo možnost „spíše ano“. Souhrnně se tedy k tomuto názoru přiklání naprostá většina respondentů. Menší část respondentů uvedla opačný názor, přičemž 1 % (2 osoby) zvolila možnost „spíše ne“. Možnost „nevím“ označil 1 respondent, což odpovídá 0,5 %. Odpověď „ne“ nebyla v rámci dotazníkového šetření zastoupena.

Z hlediska celkového rozložení odpovědí je patrné, že odpovědi „ano“ a „spíše ano“ výrazně dominují nad ostatními možnostmi. Nejčastější odpovědí byla jednoznačně varianta „ano“, která sama o sobě tvoří více než polovinu všech odpovědí.

Souhrnně lze konstatovat, že většina respondentů se přiklání k názoru, že senioři jsou častým cílem podvodného jednání, přičemž tento názor je v rámci výzkumného vzorku zastoupen velmi výrazně.

⁶⁷ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 5 – Interakce s podvodem na seniorovi⁶⁸

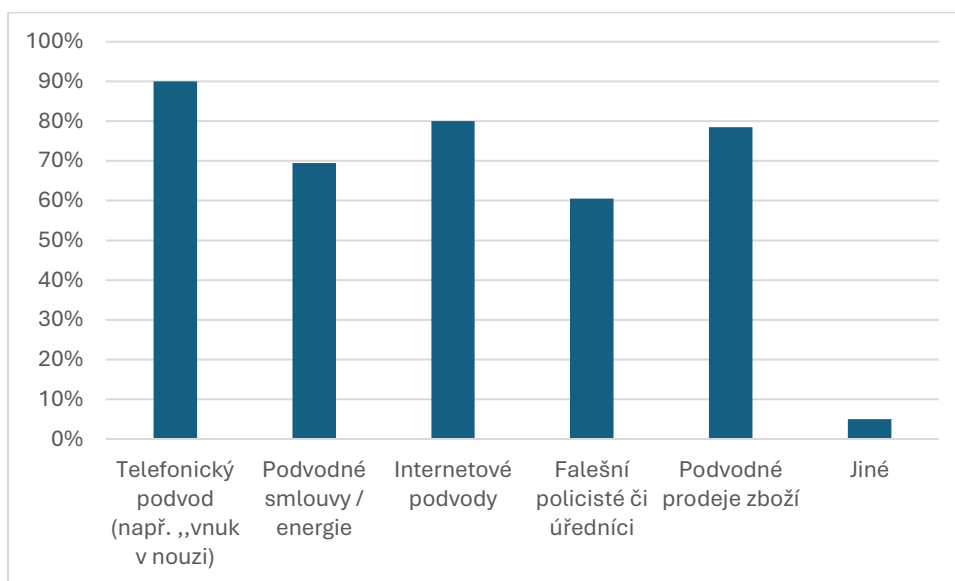
Pátá otázka dotazníkového šetření zněla „Setkal/a jste se někdy ve svém okolí s podvodem zaměřeným na seniory?“ a navazovala na předchozí zjištění, přičemž zkoumala, zda se respondenti ve svém okolí setkali s podvodným jednáním zaměřeným na seniory.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedlo 39 % (78 osob), že se s takovým případem neseťkali. Naopak více než polovina respondentů uvedla určitou formu zkušenosti – 29,5 % (59 osob) se s podvodem setkalo v rodině, 26 % (52 osob) ve svém okolí a 5,5 % (11 osob) uvedlo osobní zkušenost.

Získaná data ukazují, že podvodné jednání zaměřené na seniory není ojedinělým jevem a ve značné míře se vyskytuje v bezprostředním či širším okolí respondentů. Nejčastěji se přitom jedná o zkušenosti zprostředkované prostřednictvím rodiny nebo známých, zatímco přímá osobní zkušenost je méně častá.

⁶⁸ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 6 – Existence konkrétních podvodů na seniorech⁶⁹

Šestá otázka dotazníkového šetření zněla „Jaké formy podvodů na seniorech podle vás existují?“ a byla zaměřena na zjištění, jaké formy podvodů na seniorech respondenti znají nebo považují za nejčastější.

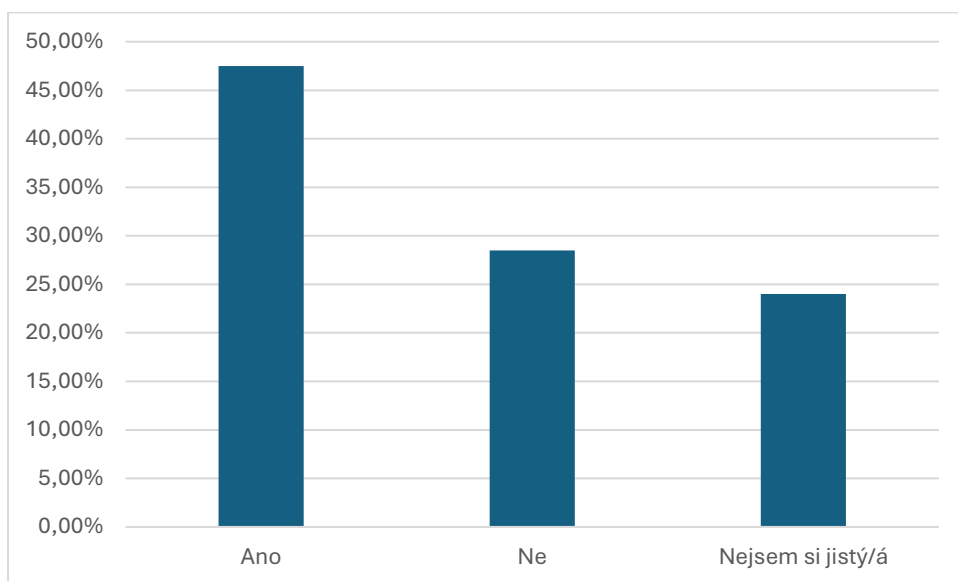
Z celkového počtu 200 respondentů označilo nejvíce, konkrétně 90 % (180 osob), telefonické podvody. Velmi často byly uváděny také internetové podvody, které zvolilo 80 % respondentů (160 osob), a podvodné prodeje zboží s podílem 78,5 % (157 osob). Podvodné smlouvy, například v oblasti energií, označilo 69,5 % respondentů (139 osob) a falešné policisty či úředníky uvedlo 60,5 % (121 osob).

Kromě nabízených možností se v menší míře objevily i další odpovědi, které uváděli jednotliví respondenti v rámci otevřených možností. Tyto odpovědi byly zastoupeny pouze jednotkami případů (0,5–1 %), například řetězové e-maily, podvody spojené s prodejem vstupenek či kryptoměnami, nebo tzv. „vnukovské“ podvody.

Z výsledků vyplývá, že respondenti mají největší povědomí především o nejčastějších a mediálně známých formách podvodů, zejména telefonických a internetových, zatímco méně obvyklé formy jsou zmiňovány spíše okrajově.

⁶⁹ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 7 – Setkání s preventivním programem Policie ČR⁷⁰

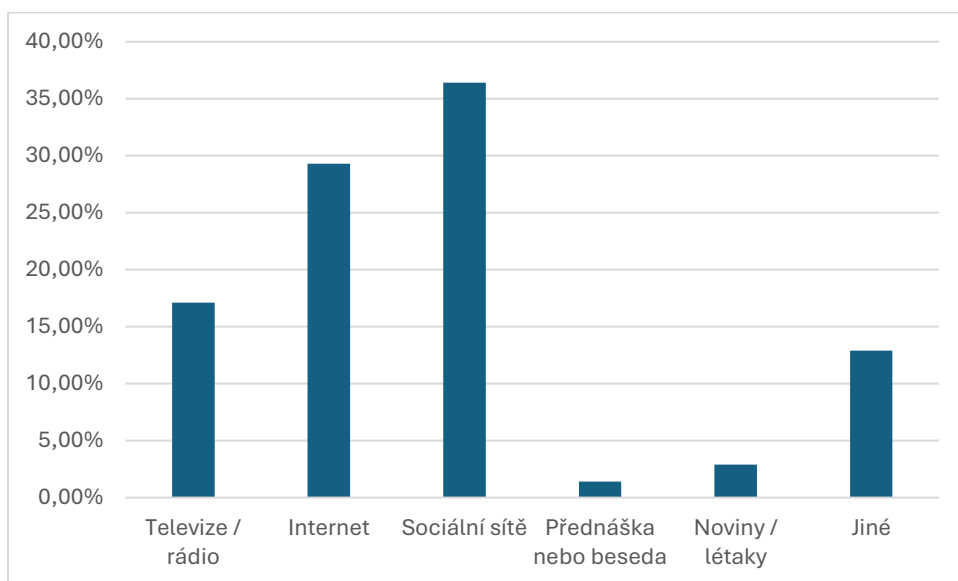
Sedmá otázka dotazníkového šetření zněla „Zaznamenal/a jste někdy preventivní kampaň Policie ČR zaměřenou na ochranu seniorů před podvody?“ a byla zaměřena na zjištění, zda respondenti zaznamenali preventivní kampaň Policie České republiky zaměřenou na ochranu seniorů před podvody.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedlo 47,5 % (95 osob), že takovou kampaň zaznamenali. Naopak 28,5 % respondentů (57 osob) uvedlo, že žádnou preventivní kampaň nezaznamenali. Možnost „nejsem si jistý/á“ zvolilo 24 % respondentů (48 osob).

Výsledky ukazují, že povědomí o preventivních kampaních Policie České republiky není mezi respondenty jednoznačné. Přibližně polovina respondentů kampaň zaznamenala, zatímco zbytek respondentů si buď není jistý, nebo je nezaznamenal vůbec.

⁷⁰ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 8 – Místo zjištění preventivní aktivity⁷¹

Osmá otázka dotazníkového šetření zněla „Pokud ano, kde jste se o těchto preventivních aktivitách dozvěděl/a?“ a navazovala na předchozí zjištění, přičemž zkoumala, kde se respondenti dozvěděli o preventivních aktivitách zaměřených na ochranu seniorů před podvodů. Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli, že preventivní kampaň zaznamenali.

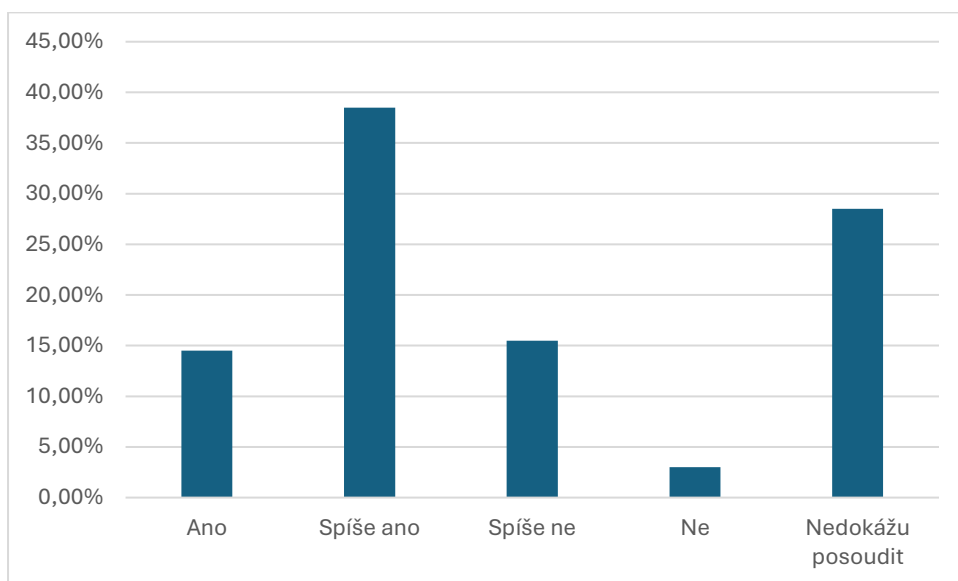
Z celkového počtu 140 respondentů uvedlo nejvíce, konkrétně 36,4 % (51 osob), že informace získali prostřednictvím sociálních sítí. Druhým nejčastějším zdrojem byl internet obecně, který označilo 29,3 % respondentů (41 osob). Televizi nebo rádio uvedlo 17,1 % (24 osob) a jiný zdroj 12,9 % respondentů (18 osob).

Menší část respondentů získala informace prostřednictvím novin či letáků a přednášek nebo besed, přičemž tyto možnosti byly zastoupeny pouze v jednotkách případů.

Z výsledků vyplývá, že hlavními informačními kanály v oblasti preventivních aktivit jsou především online prostředí, zejména sociální síť a internet, zatímco tradiční formy komunikace jsou zastoupeny v menší míře.

⁷¹ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 9 – Efektivita preventivních programů⁷²

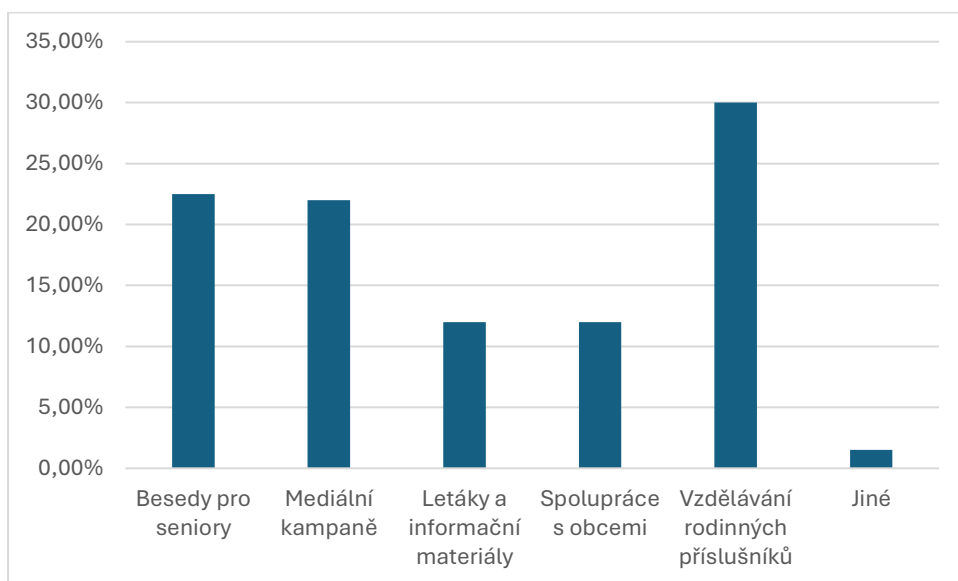
Devátá otázka dotazníkového šetření zněla „Myslíte si, že preventivní aktivity Policie ČR pomáhají předcházet podvodům na seniorech?“ a byla zaměřena na zjištění, zda respondenti považují preventivní aktivity Policie České republiky za účinné při předcházení podvodům na seniorech.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedlo 38,5 % (77 osob) odpověď „spíše ano“ a 14,5 % (29 osob) odpověď „ano“. Naopak 15,5 % respondentů (31 osob) zvolilo možnost „spíše ne“ a přibližně 3 % (6 osob) odpovědělo „ne“. Významná část respondentů, konkrétně 28,5 % (57 osob), uvedla, že nedokáže tuto otázku posoudit.

Z výsledků je patrné, že převažuje spíše pozitivní hodnocení preventivních aktivit Policie České republiky, avšak výrazný podíl respondentů zůstává v této otázce nerozhodný.

⁷² Vlastní zpracování 2026

Graf č. 10 – Nejúčinnější forma prevence⁷³

Desátá otázka dotazníkového šetření zněla „Které formy prevence považujete za nejúčinnější?“ a byla zaměřena na zjištění, které formy prevence považují respondenti za nejúčinnější v oblasti ochrany seniorů před podvodným jednáním.

Z celkového počtu 200 respondentů označilo nejvíce, konkrétně 30 % (60 osob), vzdělávání rodinných příslušníků. Tento výsledek představuje nejvyšší podíl ze všech nabízených možností. Následovaly besedy pro seniory, které zvolilo 22,5 % respondentů (45 osob), a mediální kampaně s podílem 22 % (44 osob). Letáky a informační materiály uvedlo 12 % respondentů (24 osob) a stejný podíl, tedy 12 % (24 osob), připadl také na spolupráci s obcemi.

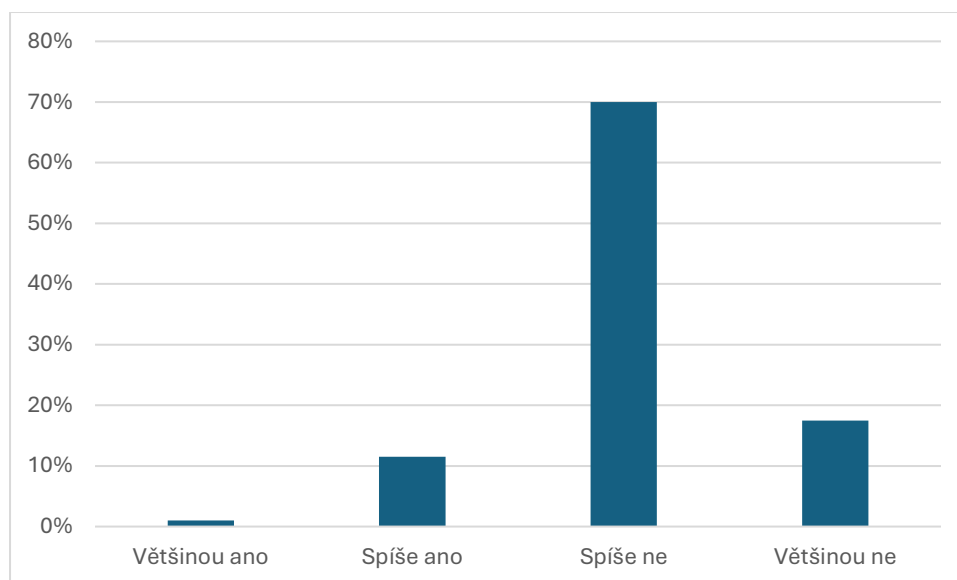
Možnost „jiné“ byla zastoupena pouze minimálně, a to přibližně 1,5 % respondentů (3 osoby), což ukazuje na nízkou četnost alternativních návrhů mimo předem definované odpovědi.

Z hlediska celkového rozložení odpovědí je patrné, že žádná z forem prevence výrazně nedominuje s výjimkou vzdělávání rodinných příslušníků, které dosahuje nejvyšší hodnoty. Ostatní možnosti jsou zastoupeny relativně vyrovnaně, přičemž rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi nejsou výrazné.

⁷³ Vlastní zpracování 2026

Výsledky zároveň ukazují, že respondenti považují za důležité jak přímé formy komunikace se seniory (např. besedy), tak i širší informační kampaně a materiály, které mohou přispět ke zvýšení informovanosti.

Graf č. 11 – Rozpoznání podvodu seniorem⁷⁴

Jedenáctá otázka dotazníkového šetření zněla „Myslíte si, že senioři dokážou rozpoznat podvodné jednání?“ a byla zaměřena na zjištění, zda podle respondentů senioři dokážou rozpoznat podvodné jednání.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedla naprostá většina, konkrétně 70 % (140 osob), odpověď „spíše ne“. Dalších 17,5 % respondentů (35 osob) zvolilo možnost „většinou ne“. Naopak pouze 11,5 % (23 osob) se domnívá, že senioři podvodné jednání spíše rozpoznat dokážou. Odpověď „většinou ano“ byla zastoupena pouze minimálně, a to přibližně 1 % (2 osoby).

Z hlediska celkového rozložení odpovědí je zřejmé, že převládá spíše negativní hodnocení schopnosti seniorů rozpoznat podvodné jednání. Největší část respondentů se přiklání k názoru, že senioři tuto schopnost spíše nemají, přičemž odpovědi vyjadřující opačný názor jsou zastoupeny výrazně méně.

Výsledky zároveň ukazují výraznou převahu odpovědí „spíše ne“, což naznačuje poměrně jednoznačné vnímání této problematiky ze strany respondentů.

⁷⁴ Vlastní zpracování 2026

Jak by podle vás měli senioři reagovat v případě podezření na podvod?

Dvanáctá otázka dotazníkového šetření byla otevřená a zaměřovala se na zjištění, jak by podle respondentů měli senioři reagovat v případě podezření na podvodné jednání.

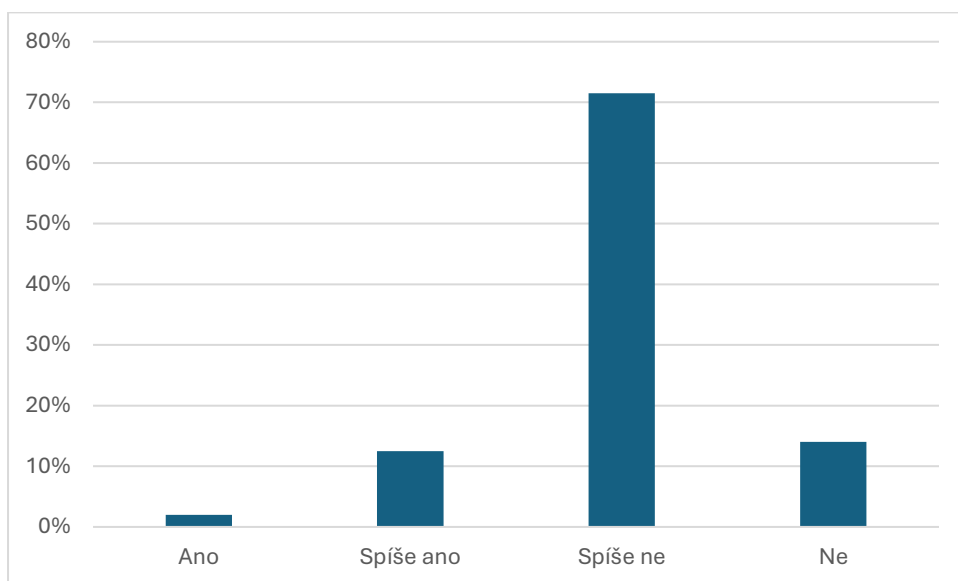
Získané odpovědi nebylo možné jednoznačně kvantifikovat pomocí procentuálního vyjádření, jelikož respondenti uváděli vlastní formulace odpovědí. Přesto bylo možné identifikovat několik opakujících se témat.

Nejčastěji respondenti uváděli, že by se senioři měli v případě podezření na podvod obrátit na své blízké, zejména rodinné příslušníky, a situaci s nimi konzultovat. Další často zmiňovanou možností bylo kontaktování Policie České republiky.

Významná část odpovědí také zdůrazňovala nutnost zvýšené obezřetnosti, ověřování informací a nereagování na podezřelé výzvy, například neznámé telefonáty, e-maily či nabídky. Někteří respondenti rovněž uváděli potřebu důkladně si situaci prověřit a případně se obrátit na jinou důvěryhodnou osobu.

Z odpovědí je patrné, že respondenti kladou důraz především na prevenci, komunikaci s blízkými osobami a včasné řešení podezřelých situací.

Graf č. 12 – Informovanost seniora o podvodné obranyschopnosti⁷⁵

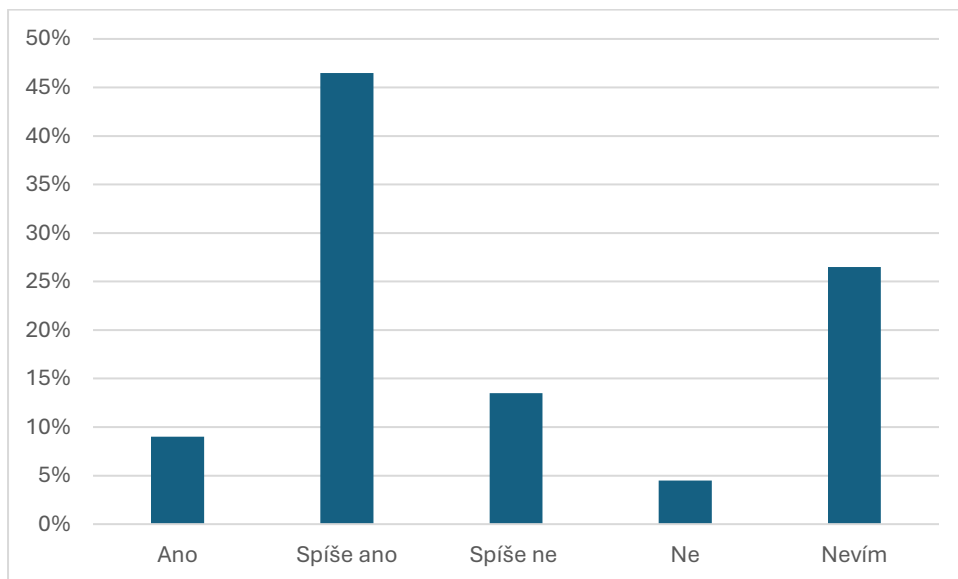
Třináctá otázka dotazníkového šetření zněla „Považujete seniory za dostatečně informované o tom, jak se proti podvodům bránit?“ a byla zaměřena na zjištění, zda respondenti považují seniory za dostatečně informované o tom, jak se bránit proti podvodům.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedla naprostá většina, konkrétně 71,5 % (143 osob), odpověď „spíše ne“. Dalších 14 % respondentů (28 osob) zvolilo možnost „ne“. Naopak pouze 12,5 % (25 osob) se domnívá, že senioři jsou spíše dostatečně informováni. Odpověď „ano“ byla zastoupena pouze minimálně, přibližně 2 % (4 osoby).

Z hlediska celkového rozložení odpovědí je patrné, že převažuje negativní hodnocení informovanosti seniorů v této oblasti. Největší podíl respondentů se přiklání k názoru, že senioři nejsou dostatečně informováni o možnostech ochrany před podvodným jednáním.

⁷⁵ Vlastní zpracování 2026

**Graf č. 13 – Zvyšování pocitu bezpečí seniorů díky preventivním programům
Policie ČR⁷⁶**

Čtrnáctá otázka dotazníkového šetření zněla „Myslíte si, že preventivní aktivity Policie ČR zvyšují bezpečí seniorů?“ a byla zaměřena na zjištění, zda podle respondentů preventivní aktivity Policie České republiky zvyšují pocit bezpečí seniorů.

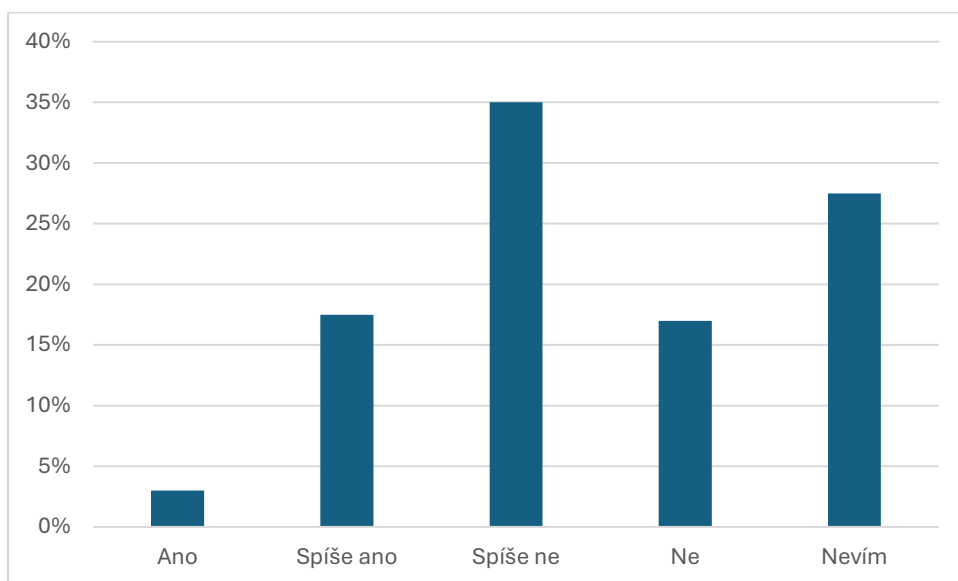
Z celkového počtu 200 respondentů uvedlo 46,5 % (93 osob) odpověď „spíše ano“ a dalších 9 % (18 osob) odpověď „ano“. Souhrnně tak více než polovina respondentů vyjádřila přesvědčení, že preventivní aktivity Policie České republiky mají pozitivní vliv na pocit bezpečí seniorů. Naopak 13,5 % respondentů (27 osob) zvolilo možnost „spíše ne“ a přibližně 4 % (8 osob) odpovědělo „ne“.

Významný podíl respondentů, konkrétně 26,5 % (53 osob), uvedl, že nedokáže tuto otázku posoudit. Tato skupina tvoří více než čtvrtinu celkového vzorku, což představuje poměrně výrazné zastoupení.

Z hlediska celkového rozložení odpovědí převažuje spíše pozitivní hodnocení vlivu preventivních aktivit na pocit bezpečí seniorů, přičemž nejčastější odpovědí byla varianta „spíše ano“. Zároveň je však patrné, že část respondentů zastává opačný názor a nezanedbatelný podíl respondentů zůstává v této otázce nerozhodný.

⁷⁶ Vlastní zpracování 2026

Graf č. 14 – Ochrana seniorů v obcích a městech⁷⁷

Patnáctá otázka dotazníkového šetření zněla „Máte pocit, že jsou seniori ve vaší obci nebo městě dostatečně chráněni před podvody?“ a byla zaměřena na zjištění, zda respondenti považují seniory ve své obci nebo městě za dostatečně chráněné před podvodným jednáním.

Z celkového počtu 200 respondentů uvedlo 17,5 % (35 osob) odpověď „spíše ano“ a přibližně 3 % (6 osob) odpověď „ano“. Naopak 35 % respondentů (70 osob) zvolilo možnost „spíše ne“ a dalších 17 % (34 osob) odpovědělo „ne“. Významný podíl respondentů, konkrétně 27,5 % (55 osob), uvedl, že nedokáže tuto otázku posoudit.

Souhrnně tak lze konstatovat, že negativní hodnocení převažuje nad pozitivním, přičemž nejčastější odpovědí byla varianta „spíše ne“. Zároveň více než čtvrtina respondentů uvedla, že nemá dostatek informací nebo zkušeností k jednoznačnému posouzení této problematiky.

Celkové rozložení odpovědí ukazuje, že vnímání úrovně ochrany seniorů na lokální úrovni není mezi respondenty jednotné, přičemž převažuje spíše kritičtější postoj.

⁷⁷ Vlastní zpracování 2026

Postoj respondentů k nedostatku prevence podvodů na seniorech

Šestnáctá otázka dotazníkového šetření zněla „V čem podle vás spočívají hlavní nedostatky prevence podvodů páchaných na seniorech?“ a byla otevřená, přičemž se zaměřovala na zjištění, v čem respondenti spatřují hlavní nedostatky prevence podvodů páchaných na seniorech.

Vzhledem k otevřenému charakteru otázky nebylo možné odpovědi jednoznačně kvantifikovat, nicméně z analýzy vyplynulo několik opakujících se témat. Nejčastěji respondenti uváděli nedostatečnou informovanost seniorů o rizicích a formách podvodného jednání. S tím úzce souvisí také zmiňovaná neznalost moderních technologií a internetu, která může zvyšovat zranitelnost této skupiny.

Dalším často uváděným faktorem byla vyšší míra důvěřivosti seniorů vůči neznámým osobám, což může přispívat k úspěšnosti podvodných praktik. Respondenti rovněž poukazovali na nedostatečnou komunikaci mezi seniory a jejich rodinnými příslušníky, případně na nízké zapojení rodiny do prevence.

V menší míře byly zmiňovány také systémové nedostatky, například nedostatečná dostupnost preventivních aktivit pro všechny skupiny seniorů nebo nízké tresty pro pachatele těchto trestných činů.

Z odpovědí je patrné, že respondenti vnímají problematiku prevence jako komplexní a upozorňují jak na individuální faktory na straně seniorů, tak i na širší společenské a institucionální nedostatky.

Postoj respondentů k opatřením pro zlepšení ochrany seniorů

Sedmnáctá otázka dotazníkového šetření zněla „Jaká opatření by podle vás mohla pomoci lépe chránit seniory před podvody?“ a byla otevřená, přičemž se zaměřovala na návrhy respondentů, jaká opatření by mohla přispět k lepší ochraně seniorů před podvodným jednáním. Tato otázka zároveň tematicky navazovala na předchozí zjištění týkající se nedostatků prevence.

Stejně jako u předchozí otevřené otázky nebylo možné odpovědi jednoznačně kvantifikovat, nicméně z jejich analýzy vyplynulo několik opakujících se návrhů. Nejčastěji respondenti zdůrazňovali potřebu zvýšení informovanosti seniorů, a to jak prostřednictvím médií, tak i formou cílených kampaní, letáků či besed.

Dalším významným tématem byla edukace, a to nejen samotných seniorů, ale i širší veřejnosti, včetně mladších generací. Respondenti rovněž poukazovali na důležitost zapojení rodiny, zejména formou pravidelné komunikace, konzultací a osobního kontaktu se seniory.

V odpovědích se dále objevovala potřeba individuálního přístupu k seniorům, důkladnější kontroly jejich aktivit, zejména v online prostředí, a také zvýšení mediálního pokrytí této problematiky. Někteří respondenti rovněž navrhovali systémová opatření, například přísnější postihy pachatelů.

Z odpovědí je patrné, že navrhovaná opatření do značné míry korespondují s dříve identifikovanými nedostatky, zejména v oblasti informovanosti, komunikace a prevence, a potvrzují tak význam těchto faktorů při ochraně seniorů před podvodným jednáním.

7.4 Vyhodnocení hypotéz

H 1: Více jak 65 % respondentů si myslí, že jsou senioři častým terčem podvodů.

Tato hypotéza byla **potvrzena**. Z výsledků vyplynulo, že 61,5 % respondentů odpovědělo „ano“ a dalších 36 % „spíše ano“. Celkově se tedy 97,5 % respondentů přiklání k názoru, že senioři jsou častým cílem podvodného jednání, což výrazně převyšuje stanovenou hranici 65 %.

H 2: Více jak 40 % respondentů zaznamenalo preventivní kampaň v prevenci proti podvodům páchaných na seniorech.

Tato hypotéza byla **potvrzena**. Preventivní kampaň zaznamenalo 47,5 % respondentů, což je více než stanovených 40 %. Zároveň však významná část respondentů uvedla, že kampaň nezaznamenala nebo si není jistá, což naznačuje prostor pro zlepšení informovanosti veřejnosti.

H 3: Alespoň 30 % respondentů má pocit, že preventivní programy zvyšují bezpečí seniorů.

Tato hypotéza byla rovněž **potvrzena**. Odpověď „ano“ uvedlo 9 % respondentů a „spíše ano“ 46,5 %, což v součtu představuje 55,5 % respondentů. Tento výsledek výrazně převyšuje stanovenou hranici 30 %.

7.5 Doporučení

Na základě výsledků dotazníkového šetření lze formulovat několik doporučení ke zlepšení prevence podvodného jednání zaměřeného na seniory.

Vzhledem k tomu, že většina respondentů považuje seniory za nedostatečně informované a méně schopné rozpoznat podvodné jednání, je vhodné zaměřit se především na zvyšování jejich informovanosti. Preventivní kampaně by měly být srozumitelné, praktické a přizpůsobené této věkové skupině.

Důležitou roli hraje také rodina, kterou respondenti označili za klíčový prvek prevence. Vhodné je proto podporovat komunikaci mezi seniory a jejich blízkými a zapojit širší veřejnost do preventivních aktivit.

Z výsledků dále vyplývá potřeba zlepšit propagaci preventivních kampaní Policie České republiky, jelikož část respondentů o těchto aktivitách nemá dostatečné povědomí. Doporučit lze využití jak online prostředí, tak i tradičních forem, jako jsou besedy či informační materiály.

Celkově by prevence měla být komplexní a zahrnovat spolupráci mezi seniory, rodinou a institucemi.

Závěr

Tato bakalářská práce poskytuje ucelený pohled na problematiku podvodných praktik zaměřených na seniory, a to jak z hlediska teoretických východisek, tak i na základě vlastního dotazníkového šetření. Autor konstatuje, že všechny cíle stanovené v úvodu práce byly naplněny, zejména identifikace nejčastějších forem podvodného jednání, zhodnocení preventivních opatření Policie České republiky a analýza úrovně informovanosti veřejnosti o této problematice.

Teoretická část práce se věnovala vymezení základních pojmů souvisejících s podvodnou kriminalitou, jejím specifickým ve vztahu k seniorům a analýze nejčastějších forem podvodů, jako jsou telefonické podvody, internetové podvody či podvodné jednání pod záminkou různých institucí. Pozornost byla dále zaměřena na charakteristiku seniorů jako zranitelné skupiny obyvatelstva, přičemž byly zdůrazněny faktory, které tuto zranitelnost ovlivňují, například vyšší míra důvěřivosti, nižší znalost moderních technologií nebo sociální izolace. Součástí teoretické části bylo rovněž zhodnocení preventivních aktivit Policie České republiky a dalších institucí, které se podílejí na ochraně seniorů před podvodným jednáním.

Empirická část práce přinesla konkrétní poznatky o vnímání této problematiky ze strany veřejnosti. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že většina respondentů považuje seniory za častý terč podvodného jednání a zároveň se značná část respondentů setkala s těmito případy ve svém okolí, ať už přímo, nebo zprostředkovaně. Respondenti vykazovali vysoké povědomí o nejčastějších formách podvodů, především o telefonických a internetových podvodech, což lze přičíst jejich častému výskytu a mediálnímu pokrytí.

V oblasti prevence se ukázalo, že povědomí o aktivitách Policie České republiky není mezi respondenty jednoznačné. Přibližně polovina respondentů uvedla, že preventivní kampaně zaznamenala, zatímco významná část si nebyla jistá nebo je nezaznamenala vůbec. Jako nejúčinnější formu prevence respondenti nejčastěji označovali vzdělávání rodinných příslušníků, což poukazuje na důležitou roli rodiny v ochraně seniorů. Dále byly jako významné vnímány besedy, mediální kampaně a další informační aktivity.

Významným zjištěním je také skutečnost, že většina respondentů se domnívá, že senioři nejsou dostatečně schopni rozpoznat podvodné jednání a zároveň nejsou dostatečně informováni o možnostech ochrany. Toto zjištění koresponduje s odpověďmi v otevřených otázkách, kde respondenti jako hlavní nedostatky uváděli právě nízkou informovanost, neznalost moderních technologií, vysokou důvěřivost seniorů a nedostatečnou komunikaci s rodinnými příslušníky.

Na základě těchto poznatků lze konstatovat, že problematika podvodů páchaných na seniorech je komplexní a zahrnuje jak individuální faktory na straně seniorů, tak i širší společenské a institucionální aspekty. Z odpovědí respondentů zároveň vyplývá, že účinná prevence by měla být založena především na zvyšování informovanosti, posilování role rodiny a zlepšení komunikace mezi institucemi a veřejností.

Z praktického hlediska práce poukazuje na potřebu intenzivnějších a cílenějších preventivních opatření, která by byla lépe dostupná všem skupinám seniorů. Důležitou roli zde hrají nejen státní instituce, ale i rodinné a komunitní vazby, které mohou významně přispět k ochraně této zranitelné skupiny obyvatelstva.

Závěrem lze shrnout, že podvodná kriminalita zaměřená na seniory představuje závažný společenský problém, jehož řešení vyžaduje komplexní přístup. Ačkoliv současná preventivní opatření mají určitý pozitivní dopad, existuje zde prostor pro jejich další rozvoj a zefektivnění. Tato práce přispívá k lepšímu pochopení této problematiky a nabízí podněty pro další zlepšení prevence a ochrany seniorů před podvodným jednáním.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČEVELA, Rostislav. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3901-4.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5027-0.
4. FIRSTOVÁ, Jana. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8.
5. GRIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7598-554-5.
6. HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2012. ISBN 978-80-7338-185-1.
7. HROZÉNSKÁ, Martina a DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-1.
8. KLEVETOVÁ, Dana. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0110-7.
9. MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3148-3.
10. MARTINKOVÁ, Martina a BIEDERMANOVÁ, Eva. *Senioři v České republice jako oběti i pachatelé kriminálních deliktů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019.
11. MLÝNKOVÁ, Jitka. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3872-7.
12. MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5029-7.
13. SMEJKAL, Vladimír. *Kybernetická kriminalita*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-527-2.
14. SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-389-6.
15. ŠPATENKOVÁ, Naděžda et al. *Krizy a krizová intervence*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5327-0.

16. TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.
17. VIDOVIČOVÁ, Lucie. *Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4627-6.
18. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2011. ISBN 80-86795-05-5.

Elektronické zdroje

1. I-SENIOR. *Pozor na „navolávky“! Seniors ohrožují telefonické podvody. Jak se jim bránit?* [online]. 2012–2023 [cit. 2026-02-27]. Dostupné z WWW: <https://www.i-senior.cz/pozor-na-navolavky-seniory-ohrozuj-tel-fonick-e-podvody-jak-se-jim-branit/>.
2. KRIZPORT.CZ. *Kriminalita páchaná na seniorech*. [online]. 2020 [cit. 2026-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi/kriminalita-pachana-na-seniorech/>.
3. NIRMALA, Glory K. *Criminology: Teaching Material*. [online]. 2009 [cit. 2026-03-25]. Dostupné z WWW: <https://infobooks.org/pdfview/criminology-mrs-glory-nirmala-k-314/>.
4. POLICIE ČR. *Obezřetný senior*. [online]. [cit. 2026-03-23]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.gov.cz/clanek/obezretny-senior.aspx>.
5. POLICIE ČR. *Podvody na seniorech*. [online]. [cit. 2026-03-28]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.gov.cz/clanek/podvody-na-seniorech.aspx>.
6. POLICIE ČR. *Senioři, nedejte se!* [online]. [cit. 2026-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.policie.gov.cz/clanek/plzensky-kraj-prevence-seniori-nedejte-se.aspx>.
7. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Active ageing: A policy framework*. [online]. Geneva: World Health Organization, 2002 [cit. 2026-02-25]. Dostupné z WWW: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf.
8. ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů [online]. Dostupné z WWW: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/45>

Seznam tabulek a grafů

Graf č. 1 – Věk respondentů

Graf č. 2 – Pohlaví respondentů

Graf č. 3 – Vztah respondentů k seniorům

Graf č. 4 – Senioři jako terč podvodu

Graf č. 5 – Interakce s podvodem na seniorovi

Graf č. 6 – Existence konkrétních podvodů

Graf č. 7 – Setkání s preventivním programem Policie ČR

Graf č. 8 – Místo zjištění preventivní aktivity

Graf č. 9 – Efektivita preventivních

Graf č. 10 – Nejúčinnější forma prevence

Graf č. 11 – Rozpoznání podvodu seniorem

Graf č. 12 – Informovanost seniora o podvodné obranyschopnosti

Graf č. 13 – Zvyšování pocitu bezpečí seniorů díky preventivním programům Policie ČR

Graf č. 14 – Ochrana seniorů v obcích a městech

Seznam příloh

Příloha I. – Dotazník

Příloha II. – Online odkaz na dotazník

Přílohy

Příloha I. – Dotazník⁷⁸

Role policejní prevence v předcházení podvodů páchaných na seniorech

Dobrý den,

Jmenuji se Daniel Mikula a jsem studentem Vysoké školy evropských a regionálních studií a touto formou bych vás chtěl požádat o vyplnění dotazníkového šetření pro téma **Role policejní prevence v předcházení podvodů páchaných na seniorech** pro mé bakalářské studium.

Dotazník vám zabere pár minut a je zcela anonymní. Získaná data budou užita výhradně pro praktickou část bakalářské práce.

Děkuji za čas a ochotu.

** Indicates required question*

1. 1. Do jaké věkové kategorie patříte *

Mark only one oval.

- 18-30 let
- 31-45 let
- 46-60 let
- 61-75 let
- 76 let a více

2. 2. Jaké je vaše pohlaví? *

Mark only one oval.

- Muž
- Žena
- Nechci uvádět

⁷⁸ Vlastní zpracování

3. 3. Jaký je váš vztah k seniorům? *

Mark only one oval.

- Jsem senior (65+)
- Mám seniora v rodině
- Pracuji se seniory
- Jiný vztah / žádný

4. 4. Myslíte si, že jsou senioři častým terčem podvodného jednání? *

Mark only one oval.

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíš ne
- Nevím

5. 5. Setkal/a jste se někdy ve svém okolí s podvodem zaměřeným na seniory? *

Mark only one oval.

- Ano, osobně
- Ano, v rodině
- Ano, ve svém okolí
- Ne

6. 6. Jaké formy podvodů na seniorech podle vás existují? *

Tick all that apply.

- Telefonický podvod (např. „vnuk v nouzi“)
- Podvodné smlouvy / energie
- Internetové podvody
- Falešní policisté či úředníci
- Podvodné prodeje zboží
- Other: _____

7. 7. Zaznamenal/a jste někdy preventivní kampaň Policie ČR zaměřenou na ochranu seniorů před podvody? *

Mark only one oval.

- Ano
- Ne
- Nejsem si jistý/á

8. 8. Pokud ano, kde jste se o těchto preventivních aktivitách dozvěděl/a?

Mark only one oval.

- Televize / rádio
- Internet
- Sociální sítě
- Přednáška nebo beseda
- Noviny / letáky
- Jiné

-
9. 9. Myslíte si, že preventivní aktivity Policie ČR pomáhají předcházet podvodům na seniorech? *

Mark only one oval.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nedokážu posoudit

10. 10. Které formy prevence považujete za nejúčinnější? *

Mark only one oval.

- Besedy pro seniory
- Mediální kampaně
- Letáky a informační materiály
- Spolupráce s obcemi
- Vzdělávání rodinných příslušníků
- Jiné

11. 11. Myslíte si, že senioři dokážou rozpoznat podvodné jednání? *

Mark only one oval.

- Většinou ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Většinou ne

12. 12. Jak by podle vás měli senioři reagovat v případě podezření na podvod? *

13. 13. Považujete seniory za dostatečně informované o tom, jak se proti podvodům bránit? *

Mark only one oval.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

14. 14. Myslíte si, že preventivní aktivity Policie ČR zvyšují pocit bezpečí seniorů? *

Mark only one oval.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nevím

15. 15. Máte pocit, že jsou senioři ve vaší obci nebo městě dostatečně chráněni před podvody? *

Mark only one oval.

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Nevím

16. 16. V čem podle vás spočívají hlavní nedostatky prevence podvodů páchaných na seniorech? *

17. 17. Jaká opatření by podle vás mohla pomoci lépe chránit seniory před podvody? *

Příloha II. – Online odkaz na dotazník

<https://forms.gle/bEbGVnA3KjtRsDrM7>